

با تأکید بر مؤلفه‌های اجتماعی

معصومه پیروسی^۱

علی شیرخانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۶/۱۷

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۱۲/۱۱

فصلنامه آفاق امنیت / سال دوازدهم / شماره چهل و چهارم - پاییز ۱۳۹۸

چکیده

جمهوری اسلامی ایران، دارای منابع متعدد قدرت نرم است که می‌توان به فرهنگ، تاریخ، تمدن، زبان فارسی، مردم‌گرایی، مشارکت سیاسی و اجتماعی مردم و مواردی از این دست، اشاره نمود. جهت ارتقای توانمندی ایران باید این منابع را شناسایی و برای تبدیل آنها به قدرت نرم همت گمارد. برای دستیابی به این هدف بزرگ باید اقبال مختلف مردم مشارکت و همکاری داشته باشند؛ زنان به‌عنوان نیمی از افراد جامعه می‌توانند نقش مهمی داشته باشند. پژوهش حاضر در نظر دارد با روش تحلیل محتوا به این سؤال پاسخ دهد که از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بانوان چه نقشی در تقویت قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی دارند؟ برای پاسخ به این سؤال، پس از تعیین شاخص‌های اجتماعی قدرت نرم، بیانات و سخنرانی‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این زمینه، شناسایی و جمع‌آوری شد. روش حاکم بر تحقیق، بر تحلیل محتوا استوار بوده و برای استخراج مفاهیم و مقوله‌ها و تعداد کاربرد آنها، تحلیل متون مربوط به بیانات و مکاتبات امام خامنه‌ای، از منابع مختلف و مستند صورت گرفت. با بررسی متون در نهایت ۴۸ عنوان سخنرانی و مکاتبه به‌عنوان موارد متضمن و مرتبط با مفهوم قدرت نرم، انتخاب شد که در مرحله اول ۲۴۴ کد شناسایی شد. در قدم بعدی این کدها در ۲۴ مفهوم (شاخص) اصلی و در ۶ مقوله اصلی شامل نهاد خانواده، جامعه اخلاقی، سرمایه اجتماعی، امنیت اجتماعی، وحدت و انسجام اجتماعی و روحیه ملی طبقه‌بندی شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، زنان با اقداماتی چون تحکیم بنیان خانواده، تربیت نسل آینده، مقابله با تهاجم فرهنگی، تقویت سبک زندگی اسلامی، تقویت روحیه ملی، کمک به اقتصاد مقاومتی با مصرف کالاهای ایرانی، تحصیلات، فعالیت در بسیج و... می‌توانند نقش مهمی در تقویت قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران داشته باشند.

واژگان کلیدی

قدرت نرم؛ مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم؛ امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)؛ زنان

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران

m.pirvaysi@iran.ir

rooz1357@gmail.com

۲. دانشیار علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، قم، ایران

امروزه قدرت نرم^۱ مفهومی نوین در سیاست خارجی و روابط بین‌الملل محسوب می‌شود. از آنجاکه هدف اصلی قدرت نرم، دستیابی به نتایج مطلوب از طریق جذب قلوب و اذهان دیگران بدون بهره‌گیری از محرک‌های مادی است (نای^۲، ۲۰۰۴؛ به نقل از نظامی‌پور، باقری چوکامی و یوسفی، ۱۳۹۳)، به‌مراتب از تأثیرگذاری عمیق‌تری در قیاس با قدرت سخت برخوردار است؛ چراکه با دیدگاه‌ها، هنجارها و ارزش‌ها، فهم دیگران و تعریف خود یا طرف مقابل سروکار دارد. در قرنی که مشخصه اصلی آن جهانی شدن اطلاعات و نیز پراکندگی قدرت در سطح بازیگران سوای دولت‌هاست، قدرت نرم به عنصری بیش‌ازپیش مهم در راهبردهای قدرت مبدل شده است. از این‌رو، نظام جمهوری اسلامی ایران نیاز دارد مؤلفه‌های تولیدکننده قدرت نرم خویش را مورد بررسی و کنکاش قرار دهد و با سیاست‌گذاری مناسب، بر نفوذ و اقتدار بین‌المللی خویش بیفزاید (قربی و حیدری، ۱۳۹۶).

واژه قدرت نرم نخستین‌بار توسط جوزف نای در کتابی با عنوان الزامات رهبری: تغییر در ماهیت قدرت امریکا در سال ۱۹۹۵ به‌کار برده شد. از نظر نای، در دنیای در حال تغییر و تحول، این قدرت نرم است که در تمامی زمینه‌های رهبری، مدیریت، نظامی، فرهنگی و اقتصادی کاربرد دارد و کشورهایی موفق هستند که از این قدرت برخوردار باشند (نیکنامی، ۱۳۹۸: ۵۶۸). نای، قدرت را «توانایی شکل‌دهی ترجیحات دیگران» تعریف کرده است. وی، از قدرت سخت به «قدرت برای اجبار» و از قدرت نرم به «قدرت برای جذب و اقناع» تعبیر می‌کند (ملکی و حاتمی، ۱۳۹۲). به‌عبارت‌دیگر، قدرت نرم توانایی به‌دست‌آوردن خواسته‌ها از راه جاذبه و نه اجبار و تطمیع است (وان لانگ هو^۳، ۲۰۱۷).

قدرت نرم در عصر اطلاعات از فرهنگ مسلط و عقاید مربوط به آن، دسترسی به کانال‌های متفاوت ارتباطی و افزایش اطمینان با عملکردهای داخلی و بین‌المللی تشکیل می‌شود. چنین قدرتی از جذابیت فرهنگی یک کشور، عقاید سیاسی و سیاست‌های آن ناشی می‌شود. هر کشوری بتواند موضوعات موردعلاقه خود را به دستور سیاسی جهان تبدیل کند و از دید دیگر کشورها دارای ویژگی‌های جذاب و قابل پذیرش باشد، توانسته است قدرت نرم خود را در آن کشورها تقویت کند (نای، ۱۳۸۹: ۵۱).

امروزه در ایران بحث‌های زیادی درباره قدرت نرم صورت گرفته است و صاحب نظران از زوایای مختلف به تعریف و شرح و نیز ابزارها و نحوه استفاده از آنها در این حوزه پرداخته‌اند که نشان‌دهنده توجه روزافزون به آن می‌باشد. جمهوری اسلامی ایران که از ابتدا با رویکرد

1. Soft Power
2. Nye
3. Vanlanghove

فرهنگی شکل گرفت و دین و مذهب، توکل به خدا، توجه به مردم و بسیاری از مؤلفه‌های فرهنگی و ارزشی دیگر جزء اصول اساسی آن بوده است، لذا از کشورهایی است که ظرفیت‌های قدرت نرم بالایی دارد (افتخاری، ۱۳۸۹: ۱۵۴). کسب قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر ارائه چهره موجه از اسلام و مبانی آن، همراه با تأیید و رضایت بر اراده مسلمانان دیگر است. بهره‌گیری از ابعاد قدرت نرم موجب کاهش هزینه‌های قدرت سخت و نیمه‌سخت می‌شود (متقی‌زاده، ۱۳۹۰: ۱۰۷).

کشورهایی که از قدرت نرم برخوردار باشند در محیط بین‌الملل و مناسبات با کشورهای دیگر، موفق و فرصت‌های زیادی در اختیار دارند و در تنظیم نظام قدرتی بین‌الملل حضور فعالی خواهند داشت. باتوجه به ماهیت قدرت نرم و سطح تأثیرگذاری در دنیای کنونی از یک سو و نیز باتوجه به جایگاه جمهوری اسلامی ایران از لحاظ آموزه‌های دینی و فرهنگی، تلاش برای تقویت درونی قدرت ملی نظام باید مورد توجه مردم و مسئولان قرار گیرد. بخشی از جامعه که باید در این عرصه با تمام توان وارد شوند، زنان هستند. زنان به‌عنوان نیمی از نیروی فعال جامعه و با ویژگی‌های جسمی و روحی خاص و کارکردها و نقش‌های متعددی که در جامعه دارند، در عرصه فعالیت برای تقویت قدرت نرم هم می‌توانند نقش‌های بسیار مهمی ایفا کنند. برای پرداختن به این موضوع می‌توان از دیدگاه‌ها و نظرات متفاوتی استفاده نمود. در این پژوهش تلاش شده است اندیشه‌ها و بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) درباره نقش زنان بر مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم بررسی شود. بررسی بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از این جهت اهمیت دارد که ایشان از یک سو رهبری جامعه ایران را برعهده دارند و نظراتشان بیش از هر شخص دیگر می‌تواند در امور زنان مؤثر باشد و هم اینکه ایشان یکی از تأثیرگذارترین متفکران مسلمان شیعه در عصر حاضر هستند و تلاش برای ماندگاری و دوام تأثیر این اندیشه، منوط به واکاوی مؤلفه‌ها و چارچوب‌های آن است که در این پژوهش در پی آن هستیم. از طرف دیگر، شرایط و موقعیت جمهوری اسلامی ایران به‌گونه‌ای است که ضرورت‌های حیاتی، امنیتی و آینده‌نگری آن ایجاب می‌کند که به هر دو نوع قدرت سخت و نرم توجه کند. اگرچه در خصوص منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه منابع فرهنگی و تا حدی سیاسی و اقتصادی، پژوهش‌های درخور توجهی انجام شده است، اما موضوع نقش زنان بر منابع و مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به‌طور خاص مورد توجه پژوهشگران نبوده است. از این جهت در مقاله حاضر تلاش شده است ابتدا مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم مورد بررسی قرار گرفته، سپس به بررسی نقش زنان بر قدرت نرم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، بپردازد.

تعاریف عملیاتی

Archive of SID

قدرت: یکی از مؤلفه‌های اساسی در علوم سیاسی و روابط بین‌الملل «قدرت» است. از زمان افلاطون به بعد، قدرت در کانون توجه اندیشمندان سیاسی قرار داشته است. با پایان یافتن جنگ سرد، تغییر رویکردی از مفهوم قدرت به‌عنوان منابع مادی، به قدرت به‌عنوان نوعی رابطه، موجب تحول در تحلیل‌های قدرت شد و قدرت رابطه‌ای به‌عنوان نوعی علیت توضیح داده می‌شود که در آن رفتار فرد «الف» موجب تغییر در رفتار بازیگر «ب» می‌گردد (بالدوین^۱، ۲۰۰۳: ۱۸۵).

به لحاظ لغوی، قدرت را باید در مفاهیم توانستن، توانایی داشتن، استطاعت و همچنین "صفتی که تأثیر آن بر وفق اراده باشد" جستجو نمود. از نظر تافلر، قدرت در تمامی نظام‌های اجتماعی و روابط انسانی، امری ذاتی است و چیزی نیست مگر وجهی از هر رابطه یا تمامی روابط میان افراد. در نتیجه، اجتناب‌ناپذیر و خنثی است و ذاتاً نه خوب است و نه بد. وی معتقد است، چون روابط انسانی همواره در حال تغییر هستند، روابط قدرت نیز در فرایند دائمی قدرت قرار دارند (تافلر^۲، ۱۳۷۶ به نقل از احمدی، ۱۳۹۵). از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) «قدرت عبارت است از آمادگی‌ها و صلاحیت‌های گوناگونی که وقتی در یک ملت، در یک انسان، جمع شد، آن را به‌صورت یک موجود مقتدر درمی‌آورد. صلاحیت فرهنگی، صلاحیت اخلاقی، صلاحیت مالی، صلاحیت نظامی و صلاحیت فنی این قابلیت‌ها هنگامی که در یک ملت جمع شود، این ملت می‌شود مقتدر» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۵).

قدرت نرم: قدرت نرم، امپریالیسم فرهنگی و به تعبیر گرامشی "هژمونی فرهنگی" سه مفهوم قریب و دارای حوزه معنایی کم‌وبیش مشترکی هستند. این قدرت معمولاً در مقابل قدرت نظامی و تسلیحاتی و به عبارتی قدرت سخت و خشن به‌کار می‌رود (افتخاری، ۱۳۸۹: ۱۱۴). قدرت نرم اشاره به توانایی رسیدن به اهداف مورد نظر از طریق جذب دیگران به‌جای استفاده از زور دارد (نای، ۲۰۱۱). قدرت نرم رابطه‌ای تعاملی و دوسویه بین عامل و موضوع قدرت است که در آن عامل قدرت بدون بهره‌گیری از ابزارهای اجبارآمیز، خشن و تهدید از ابزار متقاعدکردن و جاذبه خالص استفاده می‌کند (کوهن و نای^۳، ۱۹۹۸ به نقل از مشیرزاده و واسعی‌زاده، ۱۳۹۷). قدرت سخت و نرم را می‌توان دو سر طیفی از قدرت تلقی کرد که مستلزم ایده‌ها، تعاملات و نهادهایی متفاوت در زمینه‌های سیاست، امنیت و اقتصاد هستند (وانگر^۴، ۲۰۱۴). به‌عبارتی، راهبرد قدرت سخت بر دخالت نظامی، دیپلماسی قهرآمیز و

1. Baldwin
2. Taffler
3. Keohan & Nye
4. Wanger

نقش زنان در تقویت قدرت نرم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مظله‌العالی) با تأکید بر مؤلفه‌های اجتماعی

تحریم‌های اقتصادی در جهت تحمیل علائق ملی تمرکز دارند که موجب سیاست‌های برخورد در برابر کشورهای همسایه می‌شود، درحالی‌که قدرت نرم بر ارزش‌ها و هنجارهای مشترک، ابزارهای صلح‌آمیز مدیریت منازعات و همکاری اقتصادی به‌منظور دستیابی به راه‌حل‌های مشترک تأکید دارد (پوروشومان^۱، ۲۰۱۰). بنابراین، قدرت نرم به آن دسته از قابلیت‌ها و توانایی‌های کشور اطلاق می‌شود که با بهره‌گیری ابزارهایی چون فرهنگ و ارزش‌های اخلاقی به‌صورت غیرمستقیم بر منافع یا رفتار یا موجودیت دیگر کشورها اثر می‌گذارد (نیاکویی و ستوده، ۱۳۹۳).

در آموزه‌های اسلامی، قدرت ملی نشان‌دهنده قدرت آحاد ملت است که در پرتو بیداری و آگاهی (معرفت) به‌دست می‌آید و از آنجا که همراه شناخت و معرفت است، شکننده نبوده و قدرت‌های رقیب توان مقابله با آن را ندارند. علت استحکام و توانمندی قدرت در جامعه اسلامی، تقواست، عاقبت و آینده قدرت ملی در اسلام، تحصیل حیات طیبه است و کلید موفقیت و تعالی افراد جامعه و امت اسلامی محسوب می‌شود (قنبری، ۱۳۹۴). به‌عبارت‌دیگر، افتراق اصلی میان قدرت ملی در اسلام و غرب، دین به مثابه منشأ و منبع قدرت است؛ به این معنا که، دین در گفتمان غربی قدرت نقشی ابزاری ایفا می‌نماید. در جمهوری اسلامی ایران، دین اسلام و ارزش‌های الهی نیز قلبِ گفتمان قدرت محسوب می‌شوند (قربی، ۱۳۹۵). با این اوصاف؛ قدرت نرم به‌مثابه عنصر اصلی سیاست‌های دموکراتیک دارای ماهیتی نرم‌افزاری است که در نظام اسلامی بر ارکانی متفاوت از نظام‌های سکولار استوار است و مبتنی بر ارزش‌ها و ساختار اعتقادی جامعه می‌باشد. درعین‌حال، باید توجه داشت که قدرت نرم در گفتمان اسلامی برآیندی از چهره مثبت و لطیف قدرت است و منشأ آن خداوند است و به همین دلیل، مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده آن نیز علاوه بر عناصر مادی، شامل جنبه‌های الهی و معنوی می‌باشد. قدرت نرم اسلامی شامل مؤلفه‌های فرهنگ (جهاد، شهادت، معنویت و تعقل)، ارزش‌های سیاسی (ولایت‌پذیری، همکاری، تعامل و عدالت) و مطلوبیت‌های سیاست خارجی (دعوت، کمک به مستضعفان جهان و همکاری سازنده) می‌گردد (پوراحمدی و جعفری‌پناه، ۱۳۹۱: ۱۷).

چارچوب نظری

این نوشتار، براساس چارچوب نظریه قدرت نرم نای و منابع سه‌گانه آن در حوزه فرهنگ، ارزش‌های داخلی و سیاست خارجی می‌باشد. قدرت نرم از جذابیت، برای ایجاد بین‌هنجارها و ارزش‌های یک جامعه و از وظیفه همکاری، برای رسیدن به همه این موارد

بهره می‌گیرد (نای، ۲۰۰۴). نای تفاوت قدرت نرم و قدرت سخت را در منابع آنها می‌داند و قدرت سخت را به قدرت فرماندهی و قدرت نرم را معادل قدرت مشارکت و تعاون می‌داند (اوللاه^۱، ۲۰۱۵). قدرت سخت، به آن دسته از منابع قدرت که فارغ از اصول و هویت فرهنگی جامعه عمل می‌کنند، گفته می‌شود. یکی از ویژگی‌های بارز و مشخص آن، تحلیل آن بر آمریت است که مطابق آن، فرد موضوع قدرت، به اطاعت واداشته می‌شود (پالور^۲، ۲۰۱۱). قدرت سخت گاه می‌تواند با قدرت نرم همپوشانی داشته و مقوم و تقویت‌کننده آن باشد. به‌عنوان نمونه، «قدرت فرماندهی» و اسطوره‌های مقاومت^۳ در کنار اقتصاد قوی و کارآمد می‌تواند منبع مهم و جذاب در افکار عمومی به‌شمار آید (اینگونگ^۴، ۲۰۱۸). در مقایسه با قدرت سخت، قدرت نرم «نسبی»، «زمینه‌ساز» و «ناملموس» است (فان^۵، ۲۰۰۸: ۸۵).

قدرت نرم نیز مانند سایر اشکال قدرت، برآیندی از برخی منابع است. از نظر نای، قدرت نرم هر کشور برگرفته از فرهنگ، سیاست‌ها و ارزش‌های داخلی و سیاست خارجی است (نای، ۲۰۱۰: ۱۲۳). از نظر وی، فرهنگ در صورتی که برای دیگران جذاب باشد، ارزش‌ها در صورتی که در داخل و خارج کشور مورد توجه قرار گیرند و توسط اقدامات و رویه‌های ناهمخوان تضعیف نگردند و سیاست خارجی در صورتی که مشروع و دارای اقتدار اخلاقی به‌نظر آید، در زمره منابع قدرت نرم محسوب می‌شوند (نای، ۲۰۱۱). از نظر نای، ارزش‌هایی نظیر مردم‌سالاری و حقوق بشر که دارای جذابیت‌های جهان‌شمول است، از دیگر منابع قدرت نرم محسوب می‌شود. قدرت نرم با توانایی‌های علمی، فرهنگی و سیاست داخلی و خارجی مرتبط است.

هرچند نای در تعریف منابع قدرت عمدتاً به منابع فرهنگی و سیاسی توجه داشته است، اما باید گفت، سرچشمه قدرت نرم تنها فرهنگ، ارزش‌ها و سیاست‌ها نیستند. در آثار نای به‌ویژه، کتاب "آینده قدرت" می‌توان به‌صورت پراکنده منابع دیگری نیز از جمله؛ منابع اجتماع، منابع اقتصادی، منابع سایبری و حتی منابع نظامی را استخراج نمود. از نظر نای، قدرت نرم را می‌توان معطوف به ماهیتی اجتماعی - فرهنگی دانست که بدون توجه به مؤلفه‌های محیطی نمی‌توان آن را درک و معنا نمود. نقش عناصر اجتماعی در تولید قدرت نرم، ابزاری بوده که به‌صورت فعال در سرنوشت جامعه ایفای نقش می‌نماید. به این دلیل، افکار عمومی چه در حوزه داخلی و چه در حوزه خارجی در دستور کار سیاست‌گذاران قرار

1. Ollahe
2. Pallwer
3. InGunek
4. fan

گرفته و تلاش می‌شود «قدرت اجتماعی» جای قدرت سخت مبتنی بر تهدید و فشار را بگیرد (ياسوشی و مک‌کانل، ۱۳۸۹: ۴۰).

از نظر نای، منشأ اصلی تولید قدرت نرم جامعه مدنی و بازیگران غیردولتی است، به‌همین دلیل دولت‌ها باید برای تولید قدرت نرم استعدادهای جامعه مدنی خود را آزاد کنند (نای، ۲۰۱۳). از نظر وی مهم‌ترین منبع تولیدکننده قدرت نرم در امریکا جوامع مدنی همانند دانشگاه‌ها، هالیوود، بنیادهای بیل و گیتس، هستند (نای، ۲۰۱۸).

قدرت نرم در اسلام مبتنی بر فطرت بوده و باتأکید بر اهداف متعالی و با محوریت قراردادن اخلاقیات به قابلیت اشاره دارد که خیرخواهانه بوده و براساس منافع عمومی ملت، اهداف حکومت اسلامی را تسهیل می‌نماید و زمینه‌های رشد و پیشرفت را فراهم می‌آورد. قدرت نرم حکومت اسلامی از قدرت الله سرچشمه می‌گیرد و براساس میزان ایمان جامعه و مسئولین به وعده‌های الهی و تبعیت از ولایت، از کم‌ترین شکنندگی برخوردار است (قربی و جعفری، ۱۳۹۴: ۸۰).

در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) قدرت نرم همان قدرت معنوی است که در مقابل قدرت سخت به‌کار می‌رود. از منظر ایشان «بشر در بیشتر دوران عمر خویش، گرفتار قدرت‌هایی بوده است که اینها مست‌منیت و خودخواهی هستند. چیزی که برایشان اهمیت ندارد، سرنوشت انسان‌هاست. قدرت معنوی مهم‌ترین کاری که دارد، نجات بشر از دست این منیت‌هاست، مهار کردن به این منیت‌ها و این غرورها و این قدرت‌های افسارگسیخته است. برای انسان‌ها این اساس است. هدف قدرت معنوی، نجات انسان در زندگی مادی، نجات انسان از لحاظ زندگی انسانی و نجات در زمینه‌های معنوی است» (امام خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۸/۷/۱۴). از نظر ایشان، سرچشمه عمده قدرت نرم، از ایمان به جمهوری اسلامی و ارزش‌های مسلط در جامعه نشئت می‌گیرد. «دانش و معرفت، تدبیر و هوشیاری، احساس مسئولیت و تعهد، امید به وعده الهی، چشم پوشیدن از خواست‌های حقیر و کم‌بها در برابر کسب رضای خدا و عمل به وظیفه، اینها عناصر اقتدار امت اسلامی است که او را به عزت و استقلال و پیشرفت مادی و معنوی می‌رساند و دشمن را در زیاده‌خواهی و دست‌اندازی به کشورهای اسلامی ناکام می‌سازد (امام خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۶/۹/۲۷).

شواهد تاریخی نشان می‌دهد، قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران و نظام برآمده از آن نه تنها در کشورهای اسلامی، بلکه در سایر کشورها هم تأثیرگذار بوده است. از سوی دیگر باتوجه به آنکه انقلاب اسلامی ایران مولود قدرت نرم است، در راستای سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، جمهوری اسلامی ایران باید در جهان اسلام، الهام‌بخش، فعال و مؤثر باشد و با تحکیم الگوی

مردم‌سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای براساس تعالیم و اندیشه‌های امام خمینی (ره) تأثیر بگذارد. ازسوی دیگر، از آنجا که ایران با کشورهای غرب آسیا (خاورمیانه) و جهان اسلام روابط فرهنگی، تاریخی، سیاسی و اقتصادی دیرینه دارد، می‌تواند با بهره‌گیری از قدرت نرم خود به خواسته‌هایش برسد و با ارتقای قدرت نرم و تقویت مؤلفه‌های آن به منافع ملی دست یابد (بیگی، ۱۳۸۸: ۲۵).

براساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، نهاد خانواده به‌عنوان یک مؤلفه اجتماعی قدرت نرم در ایران اسلامی، اشاره شده است، زیرا استحکام خانواده می‌تواند پایه‌های نظام سیاسی را تقویت نموده و به درونی‌کردن ارزش‌ها کمک کند و قدرت نرم را در سطح ملی افزایش دهد. در این زمینه، در بند ۱۴، سیاست‌های برنامه چهارم توسعه در قالب چشم‌انداز به تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه‌های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی آنان در همه عرصه‌های جامعه اشاره شده است (ابوالحسنی و نجاتی منفرد، ۱۳۹۰).

براساس بند هفتم سند چشم‌انداز، "جامعه اخلاقی" به‌معنای الهام‌بخشی سبک زندگی اسلامی و مبتنی بر مقتضیات جغرافیایی، تاریخی و فرهنگی ایران است که قابلیت الهام‌بخشی مضاعفی دارد و از این طریق می‌تواند به‌مثابه یکی از منابع بازتولید و ارتقای قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران عمل کند. اجرای اخلاق و نظارت بر آن، امنیت و عدالت را در جامعه حاکم می‌نماید و کسب اعتماد و رضایت در داخل و جلوگیری از نفوذ بیگانگان در خارج را در پی خواهد داشت. از نظر سند چشم‌انداز فایده اصلی "جامعه اخلاقی" وحدت است که به پیروزی و افزایش قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران منجر می‌گردد.

بر اساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ انسجام اجتماعی که حول دو محور وحدت و اعتماد به نفس ملی قابل بررسی است، از عناصر مهم اجتماعی قدرت نرم جمهوری اسلامی محسوب می‌شود (گلشن‌پژوه و بلیک، ۱۳۸۹). ایران برتری نسبی خود را در برابر بیگانگان و غرب نه در فناوری بلکه در روح و اراده جمعی ملت خود می‌بیند. انسجام اجتماعی به جمهوری اسلامی معنا می‌دهد و کنش امنیتی ایران براساس چنین رویکردی شکل گرفته است (دانلپ، ۱۳۸۵). بنابراین، اصل پنجم سند چشم‌انداز به مؤلفه انسجام اجتماعی به‌عنوان یکی از ویژگی‌های جامعه ایرانی در افق ۱۴۰۴ اشاره دارد که در جامعه، یکی از منابع اصلی قدرت نرم محسوب می‌شود. این مؤلفه می‌تواند زمینه‌های وحدت و یکپارچگی ملی، کاهش اختلافات قومی - مذهبی، جلوگیری از انحرافات اجتماعی و سیاسی، استقلال سیاسی و استقامت را به‌وجود آورد.

همچنین براساس ویژگی سوم بیان شده در سند چشم‌انداز، تأمین امنیت اجتماعی از مهم‌ترین کارویژه‌های هر نظام سیاسی است. جامعه امن، یکی از لوازم ارتقای قدرت نرم است؛ زیرا در یک جامعه بی‌ثبات، نمی‌توان وحدت و همبستگی را حفظ کرد و شرایط عمران و آبادی، توسعه و کارآمدی، مشروعیت و سرمایه‌های نظام محدودش می‌گردد و زمینه‌های نابودی قدرت به‌وجود می‌آید. در نقطه مقابل، جامعه امن نیز شرایط رشد اقتصادی، ثبات داخلی، اجرای برنامه‌های کلان دولتی، تعامل قوی در سیاست خارجی به پشتوانه محیط امن داخلی را فراهم می‌آورد (قریبی و جعفری، ۱۳۹۴).

از شاخصه‌های سنجش قدرت نرم، میزان برخورداری افراد از اعتماد و دیگر مؤلفه‌ها در حوزه سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی عنصری است که در روابط نظام سیاسی با مردم یک کشور به واسطه مؤلفه‌هایی از قبیل اعتماد، باور، اعتبار و همدلی اشاره دارد که به روان‌سازی امور و افزایش کارآمدی منجر می‌شود. بدین‌سان از آنجاکه سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم در افزایش اعتماد و وفاداری ملی به دولت و به‌تبع آن افزایش مشروعیت سیاسی دارد، می‌تواند به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی افزایش قدرت نرم، مورد توجه قرار گیرد. اصل دوم چشم‌انداز تأکید دارد که جامعه ایرانی در افق ۱۴۰۴ باید برخوردار از «سرمایه اجتماعی» باشد؛ و با نگرشی به بندهای این سند می‌توان به مؤلفه‌هایی متعدد دست یافت که جزء سرمایه‌های اجتماعی جمهوری اسلامی ایران و تقویت قدرت نرم خواهند بود. برخی از این مؤلفه‌ها عبارتند از: ایمان، عزم ملی، کوشش برنامه‌ریزی شده و مدیرانه جمعی و ولایت‌پذیری. این مؤلفه‌ها در پیوست با یکدیگر، در تقویت قدرت نرم جمهوری اسلامی نقش بسزایی دارند.

براساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، روحیه ملی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم، باعث تقویت قدرت نرم جوامع محسوب می‌شود. همان‌گونه که قدرت نرم ریشه در باورها و اذهان و افکار عمومی دارد، روحیه ملی نیز ریشه در باورها، اعتقادات، ارزش‌ها و فرهنگ ملی و عمومی کشورها دارد و تقویت روحیه ملی در جامعه، باعث افزایش قدرت نرم آن کشور می‌گردد (احمدی، ۱۳۹۵).

به‌طور کلی، درمورد تفاوت منابع و عناصر قدرت نرم می‌توان گفت که قدرت نرم در یک کشور از سه منبع اصلی فرهنگ آن کشور، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی، سرچشمه می‌گیرد که این منابع اگر هم موجود نباشند، کشورها می‌توانند با شرایطی آنها را به‌وجود آورند. مهم‌ترین مؤلفه‌های عناصر قدرت نرم، روان‌شناختی؛ اجتماع؛ سیاسی؛ فرهنگی و علمی است (ووینگ^۱، ۲۰۰۹). منظور ایکرز از عنصر روان‌شناختی؛ توانایی و مهارت عاملان

و متولیان قدرت نرم در استفاده از روش‌های نفوذ اجتماعی، مجاب‌سازی و عملیات روانی برای تأثیرنهادن بر نظرات، افکار و نگرش‌های مخاطبان است. به بیان روشن‌تر، کشوری که اراده عمومی آن بالاست، شهروندانش از انگیزه و شوق و اشتیاق بالایی برخوردارند. اقشار مختلف جامعه‌اش از روحیه ملی و حماسی زیادی برخوردارند. عنصر اجتماعی قدرت نرم، میزان انسجام اجتماعی، دلبستگی ملی، هویت جمعی و سرمایه اجتماعی است. هرچه انسجام اجتماعی یک جامعه یا گروه، بیشتر باشد، آن جامعه یا گروه از قدرت نرم بیشتری برخوردار است و بیشتر قادرند دشمنان خویش را تهدید کنند (احمدی، ۱۳۹۵).

از نظر نای (۲۰۱۳) مهم‌ترین مؤلفه قدرت نرم یک دولت، در دنیای کنونی، عنصر فرهنگی است. منظور از عنصر فرهنگی قدرت نرم، هم بعد کیفی و هم بعد کمی آن است. یعنی کشوری که از نظر کیفی از ایدئولوژی جذابی برخوردار است، ارزش‌های پایدار و جهان‌شمولی دارد و الگوهای آن از مقبولیت بیشتری برخوردارند، به‌زعم نای، هرچقدر یک کشور در زمینه‌های روان‌شناختی؛ اجتماعی؛ سیاسی؛ فرهنگی و علمی از توان و قدرت بیشتری برخوردار باشد، بیشتر برای دشمنان یا رقبای خویش، تهدید تلقی می‌گردد. دولت برخوردار از این قابلیت‌ها از جذابیت بیشتری برای شهروندان کشور رقیب برخوردار است و در نتیجه، بهتر می‌تواند افکار عمومی آن کشور را تحت تأثیر قرار دهد و آن را در جهت منافع و خواسته‌های خود تهییج و تحریک نماید (حسن‌بیگی و رئیسی دهکردی، ۱۳۹۴: ۱۴۶). بنابراین، در این مقاله، عناصر قدرت نرم همان مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران هستند، ولی منابع قدرت نرم همان سه منبع فرهنگ، ارزش‌ها و سیاست داخلی و خارجی محسوب می‌شوند.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر، با روش تحلیل محتوا به جامعه آماری از منابع مکتوب سخنرانی‌ها و بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از آغاز ولایت یعنی از سال ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۸ مراجعه شده است. فهم نظام فکری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نیازمند دستیابی بر سخنان ایشان و تحلیل آن است که در این مقاله تدوین این نظام مفاهیم در حوزه نقش بانوان در تقویت قدرت نرم پیگیری می‌شود. در پژوهش حاضر، جهت جمع‌آوری داده‌های مرتبط با نقش زنان در تقویت قدرت نرم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به پایگاه اطلاع‌رسانی ایشان و نرم‌افزار حدیث ولایت مراجعه شده است. بازه زمانی جستجو در منابع، شامل تمام بیانات و مکاتبات قابل دسترسی از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۹۷ بوده است. برای دستیابی به متون مرتبط برای تحلیل، ابتدا در این دو منبع جستجوی کامل با کلیدواژه «زنان» صورت

نقش زنان در تقویت قدرت نرم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با تأکید بر مؤلفه‌های اجتماعی

گرفت که در مجموع ۱۰۲۶ سخنرانی در زمینه زنان یافت شده است. در کلام بعدی باتوجه به مفاهیم مرتبط با «زنان»، کلیدواژه‌های تکمیلی «زنان و قدرت نرم»، «زنان و خانواده»، «زنان در صحنه»، «زنان و دفاع مقدس»، «زنان مسلمان»، «زنان و امنیت» و «زنان و انسجام درونی» به مخزن مطالب اضافه شد. از آنجاکه در بسیاری از بیانات مورد استفاده، در مقام بیان تام و تمام عوامل مؤثر بر تقویت قدرت نرم نبوده‌اند؛ لذا در برخی موارد، برداشت‌ها، شناسه‌گذاری‌ها و دسته‌بندی‌ها براساس برداشت نگارنده از کلام ایشان است. با بررسی متون در نهایت ۴۸ عنوان سخنرانی و مکاتبه به‌عنوان موارد متضمن و مرتبط با مفهوم قدرت نرم، شناسایی شد که مطالعه و شناسه‌گذاری باز شد.

باتوجه به کیفی بودن تحقیق و مکتوب‌بودن مطالب، روش تجزیه و تحلیل داده‌ها تحلیل محتوای کیفی (مایرینگ) است، زیرا پژوهش حاضر از نوع اکتشافی و توصیفی است و نمی‌توان انتظار بیان فرضیه‌ای خاص را داشت. سه رویه تحلیل محتوا مورد استفاده در پژوهش‌های کیفی، تلخیص، تبیین و ساخت‌بندی است که رویه مورد استفاده در پژوهش حاضر، ساخت‌بندی بوده است. مرحله اول، تعیین واحدهای تحلیل است که واحد تحلیل در پژوهش حاضر پاراگراف است. سپس نظام مقوله‌ها تثبیت شد و در مسیر ارزیابی اولیه مواد، مکان‌های داده علامت‌گذاری و در مرحله نهایی، نتایج، تحلیل شد. برای تحلیل داده‌ها در این روش از دو سطح کدگذاری باز و محوری استفاده شده است. با بررسی دقیق و خطبه‌خط بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در زمینه نقش زنان در تقویت قدرت نرم، در مرحله اول ۲۴۴ کد شناسایی شد که در قدم بعدی این کدها در ۲۴ مفهوم (شاخص) اصلی دسته‌بندی گردید. طی فرایند تقلیل داده‌ها این ۲۴ مفهوم در ۶ مقوله اصلی شامل نهاد خانواده (۶۷ کد)، جامعه اخلاقی (۳۵ کد)، سرمایه اجتماعی (۳۲ کد)، امنیت اجتماعی (۳۷ کد)، وحدت و انسجام اجتماعی (۳۲ کد) و روحیه ملی (۴۱ کد) طبقه‌بندی شده است. نحوه نتایج تحلیل محتوای بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جدول شماره ۱ ارائه شده است. این فرایند به استخراج مضامین اصلی پیرامون نقش زنان بر تقویت قدرت نرم از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، منجر شده است.

مقوله اصلی	مفهوم	فراوانی
نهاد خانواده	استحکام خانواده	۳۸
	تربیت فرزندان	۱۹
	فرزندآوری	۱۰
جامعه اخلاقی	پایبندی به ارزش‌های اخلاقی	۲۲
	صلح و آرامش در مناسبات اجتماعی	۱۳
امنیت اجتماعی	رعایت حجاب شرعی	۲۴
	عفت و پاکدامنی	۱۳
وحدت و انسجام اجتماعی	گسترش فرهنگ سیاسی - شیعی	۶
	خودباوری	۵
	خطرپذیری	۸
	تقویت الگوهای ایرانی - اسلامی	۷
روحیه ملی	بازدارندگی در برابر تهدیدات بیرونی	۶
	شجاعت و روحیه مقاومت	۱۵
	تقویت روحیه ایثار و از خودگذشتگی	۸
سرمایه اجتماعی	تقویت روحی مردان برای ورود به میدان‌های بزرگ	۸
	شرکت در راه پیمایی‌ها	۹
	مشارکت در امور سیاسی	۷
	مشارکت در امور اجتماعی جامعه	۸
	حضور مستقیم و غیرمستقیم در جبهه‌ها	۵
	فعالیت‌های علمی	۶
	حضور در جامعه ورزشی با پوشش اسلامی	۶

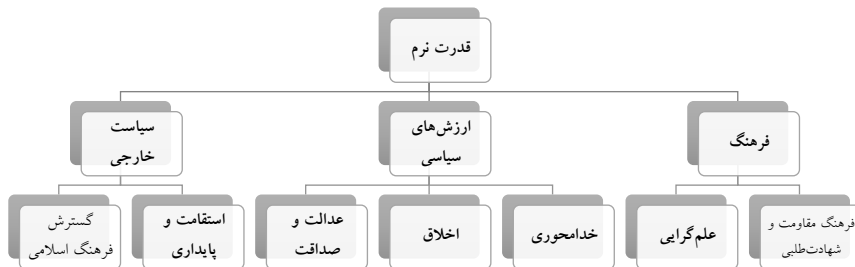
یافته‌های پژوهش

منابع و مؤلفه‌های قدرت نرم

در ایران سرچشمه عمده قدرت نرم، از ایمان به جمهوری اسلامی و ارزش‌هایی چون ایثار، شهادت‌طلبی، معنویت‌گرایی، ولایت‌مداری و استقلال‌طلبی نشئت می‌گیرد. به اعتراف ناظران، قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران و نظام برآمده از آن نه تنها در کشورهای اسلامی، بلکه در سایر کشورها هم تأثیرگذار بوده است. از سوی دیگر، باتوجه به آنکه انقلاب اسلامی ایران مولود قدرت نرم است، در راستای سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، جمهوری اسلامی ایران

می‌باید در جهان اسلام الهام‌بخش، فعال و مؤثر باشد و با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای، براساس تعالیم و اندیشه‌های امام خمینی(ره) تأثیر بگذارد. به‌همین منظور، از آنجاکه ایران با کشورهای غرب آسیا (خاورمیانه) و جهان اسلام روابط فرهنگی، تاریخی، سیاسی و اقتصادی دیرینه دارد، با بهره‌گیری از قدرت نرم و تقویت مؤلفه‌های آن می‌تواند به منافع ملی دست یابد (بیگی، ۱۳۸۸).

مدل ۱. منابع و مؤلفه‌های قدرت نرم در جمهوری اسلامی

نقش بانوان در تقویت قدرت نرم از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

جمهوری اسلامی ایران در عرصه سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی در جهت توسعه کشور به قدرت نرم و مؤلفه‌های آن توجه داشته است. چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران، سندی است که برای اولین بار در تاریخ سیاست‌گذاری‌های کلان جمهوری اسلامی ایران پس از طی فرایندی از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام با به‌کارگیری ده‌ها نفر از خبرگان و کارشناسان تهیه و به تصویب رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران رسید و به دولت ابلاغ شد. براساس چشم‌انداز ۱۴۰۴ ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل مؤثر در روابط بین‌الملل (قصری و دوستدار، ۱۳۸۸). بدیهی است اهداف سند چشم‌انداز بدون توجه به مؤلفه‌های اجتماعی دست‌نیافتنی نخواهد بود که تحقق آنها ارتباط مستقیمی با دیگر ابعاد توسعه خواهد داشت (احمدی، ۱۳۹۵).

در این قسمت از پژوهش، با استفاده از سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ به استخراج مؤلفه‌های اجتماعی تأثیرگذار بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (موسوی و قربی، ۱۳۹۳)، پرداخته و سپس به بررسی نقش بانوان در تقویت آن از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پرداخته می‌شود.

خانواده در طول تاریخ و در تمامی جوامع، به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد اجتماعی، زیربنای جوامع و منشأ فرهنگ‌ها، تمدن‌ها و تاریخ بشر شناخته شده است. اسلام به‌عنوان مکتبی انسان‌ساز، بیشترین عنایت را به تکریم و تعالی خانواده داشته و این نهاد مقدس را کانون تربیت و مهد مودت و رحمت می‌شمرد. سعادت و شقاوت جامعه انسانی در دیدگاه اسلامی منوط به صلاح و فساد بنای خانواده است. دستیابی به اهداف والای مکتب اسلام و حفظ و حراست دقیق و مستمر از آن، نیازمند توجه جدی به خانواده و پیاده‌کردن قوانین مربوط به آن در جامعه است (حسن‌زاده، ۱۳۹۳). نهاد مستحکم خانواده به‌عنوان یک مؤلفه اجتماعی قدرت نرم، از جایگاه والایی برخوردار بوده و به‌عنوان کانون اصلی رشد و تعالی انسان معرفی شده است. استحکام خانواده می‌تواند پایه‌های نظام سیاسی را تقویت کند و به درونی‌کردن ارزش‌ها کمک کرده و قدرت نرم را در سطح ملی افزایش دهد (احمدی، ۱۳۹۵). از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، خانواده بنیاد بسیار مهم و حایز اهمیتی است. فایده خانواده در تربیت نسل بشر و ایجاد انسان‌های سالم از لحاظ معنوی و فکری و روانی یک فایده منحصر به فردی است. هیچ‌چیز جای خانواده را نمی‌گیرد. وقتی نظام خانواده وجود داشته باشد، این میلیاردها انسان، هر کدامشان دو موکل و پرستار ویژه دارند که هیچ‌چیز جای آن دو پرستار را نمی‌گیرد (۱۳۸۱/۱/۴). «تشکیل خانواده اساس همه تربیت‌های اجتماعی و انسانی است» (۱۳۷۴/۵/۱۸). تأکید امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بر نقش خانوادگی زنان به‌عنوان مهم‌ترین و اثرگذارترین وظیفه دینی و اجتماعی به‌کرات مشاهده می‌شود. از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نهاد خانواده نقش مؤثری در رشد و تعالی و تکامل همه‌جانبه افراد جامعه دارد و در صورت عدم توجه به آن و سقوط خانواده، جامعه نیز به فساد و نابودی کشیده می‌شود. از نظر ایشان زنان نقش اساسی برای رشد و شکوفایی جوامع برعهده دارند و از طریق استحکام بنیاد خانواده، تربیت صحیح فرزندان براساس الگوی ایرانی - اسلامی و فرزندآوری، موجب تقویت قدرت نرم می‌شوند. به خلاصه‌ای از این بیانات در جدول شماره ۲، اشاره می‌گردد.

تاریخ	شاخص	بیانات	نقش
۱۳۸۹/۲/۱	استحکام خانواده	زنانی که به‌خاطر فعالیت‌های خارج از خانواده، از آوردن فرزند استنکاف می‌کنند، برخلاف طبیعت بشری و زنانه خود اقدام می‌کنند. خداوند به این راضی نیست.	تربیت
۱۳۸۴/۵/۵	استحکام خانواده	زن در داخل خانواده، عزیز و مکرم و محور مدیریت درونی خانواده است؛ شمع جمع افراد خانواده است؛ مایه انس و سکینه و آرامش است.	
۱۳۷۵/۲۸	استحکام خانواده	زن اگر چنانچه در محیط خانواده، محترم و مکرم شمرده بشود، بخش مهمی از مشکلات جامعه حل خواهد شد	
۱۳۹۰/۱۰/۱۴	استحکام خانواده	کانون خانواده، جایی است که عواطف و احساسات باید در آن‌جا رشد و بالندگی پیدا کنند... برای یک مرد بزرگ، این همسر کاری را می‌کند که مادر برای یک بچه کوچک آن کار را می‌کند؛ و زنان دقیق و ظریف، به این نکته آشنا هستند.	
۱۳۹۰/۱۰/۱۴	استحکام خانواده	کانون خانواده، جایی است که عواطف و احساسات باید در آن‌جا رشد و بالندگی پیدا کند؛ بچه‌ها محبت و نوازش ببینند.	
۱۳۹۶/۱۲/۱۷	استحکام خانواده	زن اسلامی عبارت است از آن موجودی که دارای ایمان است، دارای عفاف است، متصدی مهم‌ترین بخش تربیت انسان است، اثرگذار در اجتماع است، دارای رشد علمی و معنوی است، مدیر کانون بسیار مهم خانواده است، مایه آرامش جنس مرد است؛ همه اینها در کنار خصوصیات زنانگی [است]، مثل لطافت، مثل رقت قلب، مثل آمادگی دریافت انوار الهی؛ این الگوی زن مسلمان است.	
۱۳۹۶/۱۲/۱۷	استحکام خانواده	الگوی زن مسلمان اصلاً این است؛ اما درعین‌حال مدیر خانواده زن است، محور کانون خانواده زن است، مهم‌تر از همه مشاغل زن، مادری، همسری و ایجاد آرامش و سکینه است.	
۱۳۷۶/۳۰	تربیت فرزند	اگر زن در جامعه بتواند به علم و معرفت و کمالات معنوی و اخلاقی‌ای که خدای متعال و آیین الهی برای همه انسان‌ها چه مرد و چه زن به‌طور یکسان در نظر گرفته است، برسد، تربیت فرزندان بهتر خواهد شد.	
۱۳۸۹/۲/۱	تربیت فرزند	بهترین روش تربیت فرزند انسان، این است که در آغوش مادر و با استفاده از مهر و محبت او پرورش پیدا کند. زنانی که فرزند خود را از چنین موهبت الهی محروم می‌کنند، اشتباه می‌کنند؛ هم به ضرر فرزندان، هم به ضرر خودشان و هم به‌ضرر جامعه اقدام کرده‌اند. اسلام این را اجازه نمی‌دهد.	

تاریخ	شاخص	بیانات	نقش
۱۳۸۹/۲/۱	تربیت فرزند	زن اگر به تربیت فرزند اهمیت داد، به بچه‌های خود رسید، آنها را شیر داد، آنها را در آغوش خود بزرگ کرد، برای آنها آذوقه‌های فرهنگی، قصص، احکام، حکایت‌های قرآنی، ماجراهای آموزنده فراهم کرد و در هر فرصتی به فرزندان خود مثل غذاهای جسمانی چشائید، نسل‌ها در آن جامعه، بالنده و رشید خواهند شد.	نهاد خانواده
۱۳۹۸/۵/۱۲	فرزندآوری	امروز در دنیا آن کشورهایی که جمعیت‌های زیادی دارند، به برکت آن به خیلی امکانات دست یافته‌اند؛ چین یک نمونه است، هند یک نمونه است؛ با اینکه مشکلاتی هم دارند اما درعین حال خود این جمعیت زیاد به‌عنوان یک ارزش اجتماعی، ارزش سیاسی، یک ارزش بین‌المللی برای آنها توانسته موفقیت‌هایی را به‌وجود بیاورد. بنابراین نسل باید افزایش پیدا کند؛ اینکه من تکرار می‌کنم، تأکید می‌کنم، به خاطر این است.	
۱۳۹۲/۰۲/۱۱	فرزندآوری	فرزندآوری یکی از مهم‌ترین مجاهدت‌های زنان و وظائف زنان است؛ چون فرزندآوری در حقیقت هنر زن است؛ اوست که زحماتش را تحمل می‌کند، اوست که رنج‌هایش را می‌برد، اوست که خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به او داده است... اگر ما اینها را در جامعه به دست فراموشی نسپریم، آن وقت پیشرفت خواهیم کرد.	
۱۳۹۱/۵/۳	فرزندآوری	یک واقعیت دیگر، توان افزایش یافته در درون جمهوری اسلامی ایران است. ما کشور قدرتمندی هستیم. در بعضی از منابع، ما در رتبه‌های بالای جهانی هستیم. ... از لحاظ نیروی انسانی، ما هفتاد و پنج میلیون نفر جمعیت داریم؛ این جمعیت عامل خیلی مهمی است.	

عرضه جامعه اخلاقی

بحث اخلاق در حوزه قدرت و سیاست قدمتی بسیار طولانی دارد. تاریخ از دو نوع رویکرد در این باره حکایت می‌کند: رویکردی که سعی داشته و دارد با پیوند دادن حکومت‌ها با فضایل اخلاقی و قراردادن دولت‌ها و صاحبان و مرتبطین با قدرت در چارچوبی اخلاقی، قدرت را استحکام، ثبات و استمرار بخشد و در مقابل رویکردی که در تلاش است برای دوام و پایداری قدرت، سپهر قدرت را عاری از اخلاق کند (باقری چوکامی و حسینی، ۱۳۹۴). براساس آموزه‌های دینی، شاکله اخلاقی، سازه اصلی اجتماع است و فقدان آن در سطوح مختلف جامعه، چالش اساسی برای تقویت و استحکام نظام سیاسی و قدرت ملی خواهد بود. رهبر معظم انقلاب، در بیانی با تأکید و مهم‌دانستن هویت اخلاقی جامعه، می‌فرماید: «هویت حقیقی جامعه، هویت اخلاقی آنهاست؛ یعنی در واقع سازه اصلی برای اجتماع،

شاکله اخلاقی آن جامعه است که همه چیز بر محور آن شکل می‌گیرد. *Archive of SID*

ظرفیت‌های بالای سبک زندگی و جامعه ایدئال اخلاقی جمهوری اسلامی ایران که دارای پشتوانه‌های غنی اسلامی و بومی است، می‌تواند زمینه‌های هژمونیک‌شدن سبک جامعه اخلاقی مدنظر جمهوری اسلامی در کشورهای پیرامونی و جهان اسلام شود و با الهام‌بخشی از این نوع سبک زندگی می‌توان هنجارها، اصول و باورهای ارزشی، جهان‌بینی و مقتضیات فرهنگی را با آن صادر کرد و در مسیر الهام‌بخشی سبک زندگی، پایه‌های قدرت نرم ایران را مستحکم ساخت (موسوی و قربی، ۱۳۹۳: ۱۲۹). الهام‌بخشی فرهنگی در زمینه سبک زندگی و صدور سبک زندگی مبتنی بر فرهنگ بومی کشور میزبان، ارتقای توان قدرت نرم کشور را همراه دارد. به همین دلیل است که "جامعه اخلاقی" در سند چشم‌انداز بیست ساله به معنای الهام‌بخشی سبک زندگی اسلامی و مبتنی بر مقتضیات جغرافیایی، تاریخی و فرهنگی ایران است که قابلیت الهام‌بخشی مضاعفی دارد و از این طریق می‌تواند به مثابه یکی از منابع بازتولید و ارتقادهنده قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران عمل کند. اجرای اخلاق و نظارت بر آن امنیت و عدالت را در جامعه حاکم می‌نماید و کسب اعتماد و رضایت مردم را در پی خواهد داشت.

در سطح ملی جامعه اخلاقی با ایجاد روحیه سازگاری و تعاون، کاهش فساد سیاسی و اقتصادی، افزایش همگرایی قومیت‌ها، تقریب مذاهب، کاهش آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی، افزایش سطح اعتماد عمومی و مسائلی از این دست بر بازتولید قدرت نرم کمک می‌کند و در سطح بین‌المللی با هژمونیک‌کردن الگوی جمهوری اسلامی ایران پیرامون سبک زندگی می‌تواند صادرکننده ارزش‌های ایران باشد و از این طریق افکار عمومی بین‌المللی و کشورهای منطقه و جهان اسلام را باتوجه به ریشه‌های مشترک عقیدتی و فرهنگی به کشور ایران نزدیک کند و به این وسیله همگرایی کشورهای منطقه با سیاست‌های ایران را فراهم می‌آورد (احمدی، ۱۳۹۵). به اعتقاد رهبر معظم انقلاب، ارزش‌های اخلاقی مانند ساده‌زیستی، ایثار، گذشت و ارزش‌های مشابه رابطه علت و معلولی با ساخت حقیقی نظام سیاسی دارد. «اگر مردمی بودن مسئولان کشور را دست کم گرفتیم... اگر مردمی بودن، ساده‌زیستی و خود را در سطح توده مردم قرارداد، از ذهنیت مسئولین کنار برود و حذف شود، پاک شود، ... به ساخت ظاهری جمهوری اسلامی خیلی کمی نمی‌کند» (امام خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۷/۹/۲۴).

تأکید امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بر نقش زنان در ترویج اخلاق اسلامی به عنوان مهم‌ترین و اثرگذارترین وظیفه دینی و اجتماعی آنان به کرات مشاهده می‌شود. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، پایبندی به ارزش‌های اخلاقی و صلح و آرامش در مناسبات

اجتماعی را عامل دستیابی زنان به تقویت قدرت نرم می‌دانند. به خلاصه‌ای از این بیانات در جدول شماره ۳، اشاره می‌شود.

جدول ۳. بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نقش زنان در عرصه جامعه اخلاقی

نقش	بیانات	شاخص	تاریخ
آفاق اسلامی	اگر زن در جامعه بتواند به علم و معرفت و کمالات معنوی و اخلاقی‌ای که خدای متعال و آیین الهی برای همه انسان‌ها چه مرد و چه زن به‌طور یکسان در نظر گرفته است، برسد، تربیت فرزندان بهتر خواهد شد.	پایبندی به اصول و مبانی اخلاقی	۱۳۷۶/۷/۳
	عظمت زن آن است که بتواند حجب و حیا و عفاف زنانه را که خدا در جبلت زن ودیعه نهاده است، حفظ کند؛ این را پیامیزد با عزت مؤمنانه؛ این را پیامیزد با احساس تکلیف و وظیفه؛ آن لطافت را در جای خود به‌کار ببرد، آن تیزی و برندگی ایمان را هم در جای خود به‌کار ببرد؛ این ترکیب ظریف فقط مال زن‌هاست؛ این آمیزه ظریف لطافت و برندگی، مخصوص زن‌هاست، این امتیازی است که خدای متعال به زن داده است.	صلح و آرامش در مناسبات اجتماعی	۸۹۱۳/۲/۱
	زن با نقاط قوت زنانه‌ی خود - که خدای متعال در وجود او به ودیعه گذاشته و مخصوص زن است - همراه با ایمان عمیق، همراه با استقرار ناشی از اتکا به خداوند، و همراه با عفت و پاکدامنی - که فضای پیرامون او را نورانیت می‌بخشد - می‌تواند در جامعه یک نقش استثنایی این‌گونه ایفا کند؛ هیچ مردی قادر به ایفای چنین نقشی نیست. مثل کوه استواری از ایمان، درعین‌حال مثل چشمه جوشانی از عاطفه و محبت و احساسات زنانه، تشنگان و محتاجان نوازش را از چشمه صبر و حوصله و عاطفه خود سیراب می‌کند. انسان‌ها در چنین آغوش پربرکتی می‌توانند تربیت شوند.	پایبندی به اصول و مبانی اخلاقی	۱۳۸۴/۳/۲۵
	زن اسلامی عبارت است از آن موجودی که دارای ایمان است، دارای عفاف است، متصدی مهم‌ترین بخش تربیت انسان است، اثرگذار در اجتماع است، دارای رشد علمی و معنوی است، مدیر کانون بسیار مهم خانواده است، مایه آرامش جنس مرد است؛ همه اینها در کنار خصوصیات زنانگی [است]، مثل لطافت، مثل رقت قلب، مثل آمادگی دریافت انوار الهی؛ این الگوی زن مسلمان است؛	پایبندی به مبانی اخلاقی	۱۳۹۶/۱۲/۱۷

هسته اصلی امنیت جمهوری اسلامی، امنیت اجتماعی است که با معیارهایی چون توانایی جامعه در تداوم و استمرار شیوه زندگی معمول و مرسوم خود با حفظ فرهنگ، زبان و مذهب، آداب و رسوم و هویت، تعریف می‌شود. امنیت اجتماعی نقش مهمی در قوام و استحکام امنیت ملی دارد و آنجا که نظام‌های سیاسی بتوانند بین امنیت اجتماعی و امنیت ملی رابطه منطقی و طولی ایجاد کنند، مشارکت آحاد جامعه حفظ امنیت ملی را تضمین می‌کند. به تعبیر دیگر، با ایجاد هم‌افزایی بین امنیت اجتماعی و امنیت ملی، پیشگیری از خطرها و مقابله با تهدیدات با ضریب موفقیت بیشتری همراه می‌شود. امنیت اجتماعی حد واسط بین امنیت فرد و امنیت دولت بوده، مسئول امنیت برای گروه‌های اجتماعی جامعه است. هدف مرجع امنیت اجتماعی گروه‌های اجتماعی خرد و کلانی چون خانواده، دوستان، هم‌محیط‌ها، هموطن، هم‌مذهب و غیره هستند. رسالت عملی اعضای جامعه در تأمین و ارتقای امنیت اجتماعی، پاسداری از شاخص‌های هویت اجتماعی در بستر نهادهای اجتماعی است. امنیت اجتماعی، توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در شرایط تهدیدات و تغییرات واقعی و احتمالی است (نویدینیا، ۱۳۸۲: ۶۲). تهدیداتی که متوجه امنیت اجتماعی است، با عناصر ارزشی جامعه ارتباط تنگاتنگ دارد. در نتیجه هر تهدید فردی یا گروهی نسبت به ارزش‌ها، مخل امنیت محسوب می‌شود و اجتماع را به واکنش وامی‌دارد. اگر در جامعه‌ای ارزش‌های مقبول جامعه از سوی عوامل خارجی یا داخلی تهدید و مخدوش شود، امنیت اجتماعی دچار خدشه شده و جامعه با انحرافات و مشکلات بسیار مواجه خواهد شد (محبوبی‌منش، ۱۳۸۱). از آنجا که بخش مهمی از تهدیدات دشمنان، نسبت به ارزش‌های جامعه، توسط زنان به‌طور مستقیم و غیرمستقیم صورت می‌گیرد که یا خودشان ابزار ترویج فرهنگ بیگانه هستند، یا مورد هدف تهاجم قرار دارند، آگاهی و شناخت زنان از ابعاد مختلف تهاجم فرهنگی و مقابله با آن و مقاومت در برابر خواست آنها می‌تواند کشور را در دفاع از ارزش‌های ملی و دینی کمک کند. علاوه بر این، نقش زنان به‌عنوان همسر و مادر در هدایت همسر و فرزندان و ایجاد فضای سالم در منزل و کنترل و نظارت صحیح فرزندان، در مقابله با این تهاجم بسیار مؤثر بوده است. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با توجه به نقش زنان در مقابله با تهاجم فرهنگی، رعایت حجاب شرعی و اسلامی و عفت و پاکدامنی را به‌عنوان ابزار بسیار اثرگذار در مقابله با دشمنان و دین‌ستیزان و تقویت قدرت نرم دانسته‌اند.

تاریخ	شاخص	بیانات	نقش
۱۳۷۵/۱۲/۲۰	عفت و پاکدامنی	با حجاب زن مسلمان، هم خود زن مسلمان امنیت پیدا می‌کند و هم مردان مسلمان امنیت پیدا می‌کنند.	
۱۳۷۵/۱۲/۲۰	عفت و پاکدامنی	آنجایی که حجاب را از زنان دور می‌کنند، آنجایی که زن را به عریانی و برهنگی نزدیک می‌کنند، در درجه اول، امنیت از خود زن و در درجه بعد، از مردان و جوانان گرفته خواهد شد.	
۱۳۷۵/۱۲/۲۰	رعایت حجاب	خود این حجاب، یکی از وسایل امنیت است. با حجاب زن مسلمان، هم خود زن مسلمان امنیت پیدا می‌کند و هم مردان مسلمان امنیت پیدا می‌کنند. آنجایی که حجاب را از زنان دور می‌کنند، آنجایی که زن را به عریانی و برهنگی نزدیک می‌کنند، در درجه اول، امنیت از خود زن و در درجه بعد، از مردان و جوانان گرفته خواهد شد. برای این که محیط سالم دارای امنیت باشد؛ زن باید بتواند کار خود را در جامعه انجام دهد، مرد هم بتواند مسئولیت‌های خود را انجام دهد.	
۱۳۹۶/۱۲/۱۷	رعایت حجاب	من می‌خواهم مسئله حجاب را ذکر کنم و اشاره کنم: پول‌های زیادی خرج می‌کنند، فعالیت زیادی می‌کنند، صدها رسانه را - از انواع و اقسام رسانه‌ها - به کار می‌گیرند برای اینکه بتوانند روی این نقطه حساس، [یعنی] نقطه هویت مستقل فرهنگی زن مسلمان، اثرگذاری کنند؛ دشمنان ما واقعاً خودشان را در خارج از کشور [برای این کار] می‌کشند؛ از طرق مختلف؛ حالا چقدر پول خرج می‌شود برای اینکه بتوانند این تلویزیون‌ها و این رادیوها و این فضای مجازی و این سایت‌های اینترنتی را به کار بیندازند - مدام تبلیغ بکن، بگو، بگو، صد بار - که چه بشود؟ که نتیجه‌اش بالاخره این بشود که مثلاً فرض کنید چهار دختر فریب بخورند و در خیابان حجابشان را بردارند. این همه خرج، این همه زحمت، این همه فکر، پشت سر این کار است، دارند تلاش می‌کنند، [اما] تلاششان عقیم است ۱۷/۱۲/۱۳۹۶.	

وحدت و انسجام اجتماعی

یکی از شاخص‌های اساسی موقعیت دولت‌ها در فرایند جهانی‌شدن "انسجام سیاسی - اجتماعی" است. اهمیت وحدت و انسجام هر جامعه‌ای برای مردم آن کشور از جایگاه خاصی برخوردار است. بدون وحدت ملی ادامه بقا و حیات هر کشور و ملت امکان‌پذیر نیست. ضعف یا فقدان اتحاد عمومی یک ملت معمولاً استقلال سیاسی، حاکمیت ملی و

تمامیت ارضی را به خطر می‌اندازد و یقیناً موجب عقب‌افتادگی و آشوب و ازهم‌پاشیدگی جامعه می‌شود (خسروی، ۱۳۹۶). وحدت اسلامی مهم‌ترین عامل حیات اجتماعی است و مردم را برای یک زندگی سالم و به‌دور از خشونت و خونریزی آماده ساخته و امنیت را برای آحاد جامعه اسلامی به‌ارمغان می‌آورد و فراهم‌کننده قدرتی حقیقی در ابعاد سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و امنیتی است و می‌تواند تکیه‌گاه استوار و محکمی برای مسلمانان در رویارویی با تمدن‌ها و ملت‌های مختلف باشد.

امنیت ملی در جوامع مختلف در شرایطی ارتقا می‌یابد که جامعه بتواند به همبستگی اجتماعی دست یافته و نظام سیاسی نیز قادر به تبدیل همبستگی اجتماعی به همبستگی ساختاری باشد. جوامع چندهویی که فاقد نهادهای لازم در این رابطه باشند، آسیب‌پذیرند. برخی دیگر از جوامع می‌توانند ایدئولوژی سازماندهی‌کننده‌ای برای حداکثرسازی همبستگی نیروهای اجتماعی و نهادهای قدرت سیاسی ایجاد نمایند. در این شرایط نظام اجتماعی از ثبات، تعادل و امنیت مؤثر برخوردار خواهد شد (متقی، ۱۳۹۱: ۲۴۳). بنابراین، انسجام ملی عبارت است از اتحاد آحاد مردم یک کشور، اعم از اشخاص، جناح‌ها، احزاب، گروه‌های روشنفکری، سیاست‌مداران و مسئولان که از هرگونه کشمکش و ایجاد تفرقه داخلی و نفاق دورند و مانع نفوذ دشمن به داخل مرزهای خویش می‌شوند؛ هرچند ممکن است این جماعت از نظر اعتقادی و مذهبی یا گرایش‌های فکری متفاوت باشند (جهانی، ۱۳۹۲). انسجام اجتماعی که حول دو محور وحدت و وفاق ملی و همچنین اعتمادبه‌نفس ملی قابل بررسی است، از عناصر مهم اجتماعی قدرت نرم جمهوری اسلامی به‌شمار می‌رود (گلشن‌پژوه و بلیک، ۱۳۸۹: ۱۲۸).

ایران برتری نسبی خود را در برابر آمریکا و غرب نه در فناوری بلکه در روح و اراده جمعی ملت خود می‌بیند. انسجام اسلامی به جمهوری اسلامی معنا می‌دهد و کنش امنیتی ایران براساس چنین رویکردی شکل گرفته است (دانلپ، ۱۳۸۵: ۱۳). بنابراین می‌توان گفت، انسجام اجتماعی به‌معنای آن است که گروه وحدت خود را حفظ کند و با عناصر وحدت‌بخش خود، تطابق و هم‌نوایی داشته باشد. همبستگی و انسجام، احساس مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه است که از آگاهی و اراده برخوردار باشند و حائز یک معنای اخلاقی است که متضمن وجود اندیشه یک وظیفه یا الزام متقابل است و نیز یک معنای مثبت از آن برمی‌آید که وابستگی متقابل کارکردها، اجزا و یا موجودات در یک کل ساخت‌یافته را می‌رساند (احمدی، ۱۳۹۵).

در تبیین نقش زنان در تقویت وحدت و انسجام اجتماعی می‌توان گفت، زنان جامعه، علاوه بر انجام مسئولیت الهی خود در پرورش نسل‌های جدید، اداره خانه و با توجه به توان

فکری در مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی سهیم شده و در پیشبرد اهداف عالیه دین و کشور همچنان نقش مؤثر خود را در این زمینه تداوم بخشیدند. در زمان جنگ، زنان با احساس مسئولیت نسبت به وضعیت حال و آینده جامعه و سهیم‌شدن در سرنوشت جامعه و با روحیه جمع‌گرایی و توجه به مصالح ملی، تکلیف خود را در شرایط بحرانی باز شناختند و با همدردی در مشکلات هموطنان شهرهای مرزی و جنگ‌زده و پناه‌دادن به آنان و گاه با پذیرش نگهداری از کودکان بی‌پناه حملات موشکی و نیز ارسال کمک‌های نقدی، به یاری آنها شتافتند. حضور مخلصانه و عقیفانه زنان دوشادوش مردان در عرصه‌های مختلف صحنه نبرد، تلاش برای وحدت و همبستگی اجتماعی و حضور اجتماعی مستمر در بحران‌ها نشان از نهایت تدبیر و آگاهی آنان از شرایط زمان و شناخت وظیفه و مسئولیت خطیر خود در آن موقعیت می‌باشد (اشکیان، ۱۳۹۵). یکی از نکاتی که امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بارها مطرح کرده‌اند، افتخار به حضور زنان در عرصه مجاهدت‌ها و جهاد است. ایشان از نقش زنان در انقلاب و جنگ تحمیلی تقدیر می‌کنند. امام خامنه‌ای (مد ظله‌العالی) گسترش فرهنگ سیاسی - شیعی، خودباوری، خطرپذیری، تقویت الگوهای ایرانی - اسلامی و بازدارندگی در برابر تهدیدات بیرونی توسط بانوان راه عامل دستیابی به وحدت و انسجام اجتماعی جامعه می‌دانند. در ادامه، خلاصه‌ای از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جدول شماره ۵ آورده شده است.

جدول ۵. بیانات امام خامنه‌ای (مد ظله‌العالی) در خصوص

نقش زنان در وحدت و انسجام اجتماعی جامعه

نقش	بیانات	شاخص	تاریخ
توانمندسازی و تقویت روحیه خودباوری و مسئولیت‌پذیری	اگر کشور بتواند جامعه زنان را باتکیه بر تعلیمات اسلامی، با همان معارفی که اسلام خواسته است، آشنا کند، من تردیدی ندارم که پیشرفت، ترقی و تعالی کشور مضاعف و چندبرابر خواهد شد.	گسترش فرهنگ سیاسی شیعی	۱۳۷۶/۷/۳۰
	زن با نقاط قوت زنانه خود می‌تواند در جامعه یک نقش استثنایی ایفا کند. اگر زن با این خصوصیات در عالم وجود نبود، انسانیت معنا پیدا نمی‌کرد.	خودباوری	۱۳۸۴/۳/۲۵
	خواهر شهید صدر توانست تاریخی را تحت تأثیر خود قرار دهد، توانست در عراق مظلوم نقش ایفا کند... این‌گونه زن‌هایی را باید تربیت کرد و پرورش داد.	خطرپذیری	۱۳۷۶/۷/۳۰
	امروز زنان ما، زنان تحصیل‌کرده ما، زنان جوان ما در پیچیده‌ترین آزمایشگاه‌ها و مراکز علمی تجربی و انسانی حضور دارند و فعالند.	خودباوری	۱۳۹۲/۴/۲۱

نقش زنان در وحدت و انسجام اجتماعی جامعه

نقش	بیانات	شاخص	تاریخ
روحیه ملی	مهم است که شما زنان مسلمان، به‌خصوص زنان جوان، دختران دانشجوی، خانم‌هایی که به فعالیت‌های علمی و اجتماعی و سیاسی اشتغال دارید، این روش اسلامی را با جدیت و اهتمام کامل دنبال کنید. تربیت اسلامی و انقلابی زن مسلمان، مایه افتخار و مباهات جمهوری اسلامی است.	تقویت الگوهای ایرانی و اسلامی	۱۳۷۹/۹/۳۱
	از آفت‌هایی مثل اسراف، مثل چشم‌وهم‌چشمی‌های منفی - مثل رقابت‌های منفی، مثل الگوگرفتن از زن منحرف غربی - پرهیز کنید؛ مراقب خودشان باشند. زن مسلمان، امروز در کشور ما سرافراز است. زن ایرانی این امتیاز را دارد که هویت مستقل فرهنگی دارد و تحت تأثیر دیگران قرار نمی‌گیرد؛ این را باید در خودتان حفظ کنید.	بازدارندگی در برابر تهدیدات بیرونی	۱۳۹۶/۱۲/۱۷
	این چیزها را بایستی انسان توجه کند. البته به بانوان محترم ایرانی و مسلمان و مؤمن به این مفاهیم اسلامی و قرآنی، توصیه می‌کنیم که اینها را حفظ کنند، روزه‌روز افزایش بدهند.	تقویت الگوی ایرانی - اسلامی	۱۳۹۶/۱۲/۱۷
	غربی‌ها به زن خیانت کردند. تمدن غرب به زن هیچ نداده است. اگر پیشرفت علمی، سیاسی و فکری هم در زنان دیده می‌شود، مال خود زن‌هاست. آنچه که غربی‌ها به آن دامن زدند و تمدن غربی پایه‌گذار خشت کج و بنای کجش بود، بی‌بندوباری و ابتدال زنانه است.	بازدارندگی در برابر تهدیدات بیرونی	۱۳۹۸/۲/۱۴

روحیه ملی

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های قدرت ملی کشورها روحیه حماسی و ملی است. روحیه ملی عبارت از آمادگی داوطلبانه و فعالانه مردم یک کشور در دفاع از سرزمین، حاکمیت، آرمان‌ها و نظام ایدئولوژیکی حاکم بر جامعه خویش است. روحیه حماسی و ملی مردم ایران با شاخص‌هایی نظیر آمادگی داوطلبانه مردم در دفاع از کشور و نظام جمهوری اسلامی در دوران دفاع مقدس، شجاعت، ایثار و فداکاری، نفرت از دشمن، عشق به نظام، رهبری، اعتمادبه‌نفس و خودباوری، مقاومت و پایداری در برابر تهدیدات و تحریم‌ها، اعتماد به نصرت الهی قابل ارزیابی است. به گفته برخی محققان، افزایش روحیه ملی و نهادینه‌شدن آن می‌تواند به شکل‌گیری ظرفیت پnjگانه (مقابله با تهدیدات سخت، نیمه‌سخت، نرم، عمق‌بخشی داخلی و عمق‌بخشی خارجی) برای نظام سیاسی اسلامی کمک کند (خودسیانی و خان‌احمدی، ۱۳۹۲: ۶۷). طبق تحلیل‌های میدانی این محققان

در مورد روحیه ملی ایرانیان شاخص‌هایی مانند فرهنگ شهادت‌طلبی، ایثار و از خودگذشتگی، شجاعت و خطرپذیری و روحیه مقاومت در برابر دشمن بهترین ظرفیت را برای مقابله با تهدیدهای سخت دشمن؛ شاخص‌هایی مانند اعتمادبه‌نفس، ایثار و از خودگذشتگی و روحیه شجاعت و خطرپذیری، بهترین ظرفیت را برای مقابله با تهدیدات نیمه‌سخت دشمن؛ شاخص‌هایی مانند سلامت روانی و اعتمادبه‌نفس بهترین ظرفیت را برای مقابله با تهدیدات نرم دشمن؛ شاخص‌هایی مانند روحیه جهادی، ایثار و از خودگذشتگی بهترین ظرفیت را برای عمق بخشی داخلی؛ و در نهایت شاخص‌هایی مانند روحیه مقاومت در برابر دشمن بهترین ظرفیت را برای عمق‌بخشی خارجی ایجاد کرده است (خودسیانی و خان‌احمدی، ۱۳۹۲: ۹۷ - ۹۸). روحیه ملی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم باعث تقویت قدرت نرم جوامع می‌شود، همان‌گونه که قدرت نرم ریشه در باورها و اذهان و افکار عمومی دارد، روحیه ملی نیز ریشه در باورها، ارزش‌ها، اعتقادات و فرهنگ ملی و عمومی کشورها دارد و تقویت روحیه ملی در کشور، باعث افزایش قدرت نرم آن کشور می‌شود. در تبیین نقش زنان در تقویت روحیه ملی می‌توان گفت، با آغاز جنگ تحمیلی، تنها عاملی که مایه قوت دل و روحیه‌بخشی رزمندگان اسلام می‌شد، پشتیبانی حمایتی و روحیه‌ای بود که از همسران خود می‌دیدند. همسران شهدای مدافع حرم، دفاع از حرم حضرت زینب را نه تنها بر مردان بلکه بر خود واجب و لازم می‌دانستند. لذا هیچ‌گاه مانع رفتن همسران خود به میدان جنگ نشدند و بر عکس تشویق‌کننده آنها در این امر بودند. همسران شهدای مدافع حرم علاوه بر اینکه همسران خود را راهی جبهه‌های نبرد حق علیه باطل می‌کردند، به راحتی خبر شهادت یا اسارت آنها را می‌پذیرفتند و بدون هیچ دغدغه‌ای به‌تنهایی بار تأمین نیازهای روحی و مادی فرزندان را در غیاب پدرانشان به دوش می‌کشیدند. با احساس مسئولیت نسبت به وضعیت جامعه سوریه و سهیم شدن در سرنوشت آن کشور و توجه به مصالح ملی و جمعی با روحیه جمع‌گرایی به فعالیت‌های گروهی پرداختند تا از آن طریق نیازهای پشت جبهه را تأمین نمایند. همچنین در زمان مشکلات اقتصادی ایران، زنان جامعه با درک صحیح و آگاهانه از وضعیت کشور و تحریم اقتصادی، کاهش تولید داخلی، تعطیلی کارخانجات وابسته... با توجه به موقعیت مالی همسر، جلوه دیگری از ایثار، صبر و از خودگذشتگی را به‌نمایش گذاشتند و با دوری از اسراف و تبذیر و تجمل‌گرایی قناعت و ساده‌زیستی را عبادت دانسته و بیش از گذشته نصب‌العین خود نمودند. این شیوه را در وضعیت اضطراری تحریم، در سطح زندگی خانوادگی، شیوه‌ای مفید و کارآمد جهت کمک به دولت نظام اسلامی شمردند. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، باروهای مذهبی، تقویت روحیه ایثار و از خودگذشتگی، تقویت روحی مردان برای ورود به

میدان‌های بزرگ، شجاعت و روحیه مقاومت عامل دستیابی به روحیه ملی می‌داند. بر این اساس شاخص‌های زیر از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) استخراج شده است:

جدول ۶. بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نقش زنان در تقویت روحیه ملی جامعه

نقش	بیانات	شاخص	تاریخ
نقش زنان	هویت اسلامی این است که زن در میدان ارزش‌های معنوی مثل علم، مثل عبادت، مثل تقرب به خدا، مثل معرفت الهی و سیر وادی‌های عرفان پیشروی کند.	باورهای مذهبی	۱۳۷۹/۶/۳۰
	زنان کشور اسلامی ایران توانستند شخصیت حقیقی خودشان را تا حدود زیادی پیدا کنند، در میدان‌های گوناگونی حضور یابند و عظمت روحیه زن مسلمان را نشان دهند که شما نمونه‌اش را در وضع این مادر شهید و مادران عزیز و دلاور سایر شهدا دیدید و می‌بینید.	تقویت روحیه اپثار و از خودگذشتگی	۱۳۷۶/۶/۲۸
	از همه کارهای زن مهم‌تر، تربیت فرزندان و تقویت روحی شوهران برای ورود در میدان‌های بزرگ است و خدا رو شکر می‌کنیم که زن ایرانی و مسلمان در این میدان هم بیشترین هنر را نشان داده است.	تقویت روحی شوهران برای ورود به میدان‌های بزرگ	۱۳۷۵/۱۲/۲۰
	زن می‌تواند کمک کند به شوهرش برای اینکه در صراط حق پایدار باشد، ثابت‌قدم باشد و پیش برود.	تقویت روحی شوهران برای ورود به میدان‌های بزرگ	۱۳۹۸/۵/۱۲
	من هر جا که با مادران شهدا مواجه شده‌ام، آنها را حتی از پدران شهدا هم قوی‌تر دیده‌ام. غالباً نمونه‌اش را در روحیه این مادران بزرگواری و شجاع می‌توانید ببینید. این، عظمت زن مسلمان در میدان‌های سیاسی و فرهنگی است.	شجاعت و روحیه مقاومت	۱۳۷۶/۶/۲۸
	هویت اسلامی این است که زن در عرصه مسائل اجتماعی و سیاسی و ایستادگی و صبر و مقاومت و حضور سیاسی و خواست سیاسی و درک و هوش سیاسی، شناخت کشور خود، شناخت آینده خود، شناخت هدف‌های ملی و بزرگ و اهداف اسلامی مربوط به کشورهای اسلامی و ملت‌های اسلامی، شناخت توطئه‌های دشمن، شناخت دشمن، شناخت روش‌های دشمن باید روزبه‌روز پیشرفت کند و هم در زمینه ایجاد عدل و انصاف و محیط آرامش و سکونت در داخل خانواده باید پیشرفت داشته باشد.	التزام به شناخت هویت ایرانی و اسلامی	۱۳۷۹/۶/۳۰
	زنانی که توانستند شهیدانی را پرورش دهند؛ این زنانی که توانستند شوهران یا فرزندان خود را به‌صورت انسان‌های فداکاری درآورند که بروند و از کشور و انقلاب دفاع کنند؛ از هستی ملت و از آبروی ملت دفاع کنند. اینها زنان بزرگی هستند.	شجاعت	۱۳۷۶/۶/۳۰

سرمایه اجتماعی

Archive of SID

سرمایه اجتماعی به‌عنوان یکی از ارکان مهم قدرت نرم، از مجموعه‌ای از ارزش‌های موجود در نظام‌های فکری، علمی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی جامعه منتج می‌شود که این ارزش‌ها، حاصل تأثیر نهادهای اجتماعی و اقتصادی و دارای ویژگی اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی، احساس هویت جمعی و گروهی است (مقتدر و کتابی، ۱۳۹۷). اعتماد اجتماعی، مشارکت سیاسی، همدلی، باور، رضایت‌مندی و حساسیت سیاسی، از مهم‌ترین مراکز ثقل سرمایه اجتماعی می‌باشند. اعتماد سیاسی یکی از مهم‌ترین جنبه‌های تشکیل‌دهنده قدرت نرم است که در اثر رضایت مردم از خدمات دولتی خاص ایجاد می‌شود. اعتماد سیاسی مردم سبب افزایش حساسیت سیاسی آنها شده و به تبع میزان مشارکت و مشروعیت سیاسی نظام افزایش می‌یابد (ماه‌پیشانیان، ۱۳۹۰). نسبت سرمایه اجتماعی با قدرت دوسویه است؛ بدین معنا که با تقویت مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، قدرت نرم و قدرت ملی افزایش می‌یابد و بالعکس با افزایش قدرت ملی، میزان سرمایه اجتماعی نیز ارتقا می‌یابد. این تعامل در نهایت می‌تواند به شکوفایی جامعه در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی منجر شود. مؤلفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی که شامل اعتماد، هنجارها، ارزش‌ها و مشارکت سیاسی است و وجوه مختلف آن از جمله ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با منابع قدرت نرم که عبارت از فرهنگ، ارزش‌ها و هنجارهای سیاسی و سیاست خارجی و همچنین وجوه هنجاری و اجتماعی قدرت نرم است، ارتباطی جدایی‌ناپذیر و دوسویه دارد (مقتدر و کتابی، ۱۳۹۷). با پیروزی انقلاب اسلامی، تحولی عظیم در مشارکت سیاسی زنان شکل گرفت. پیرو این تحول، مشارکت در فرایند سیاست نه تنها به‌منزله یک حق بنیادی، بلکه به‌منزله تکلیفی اسلامی برای زنان به رسمیت شناخته شد. متناسب با این تکلیف، زنان توانستند علاوه بر مشارکت اولیه، یعنی برخورداری از حق رأی، در سایر سطوح مشارکت مانند حضور مستقیم و غیرمستقیم در هشت سال جنگ تحمیلی و قوه مقننه نیز فعال باشند. راهیابی زنان در قوه مقننه جلوه‌ای از پذیرش مشارکت زنان در نظام جمهوری اسلامی است. با پایان یافتن جنگ حضور زنان در فرایند بازسازی کشور، مشارکت سیاسی زنان را رونق بخشید؛ به طوری که میزان حضور زنان در مجلس پنجم در مقایسه با چهار دوره قبل افزایش یافت. به طور کلی از نظر امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، سرمایه اجتماعی از طریق مؤلفه‌هایی چون شرکت در راهپیمایی‌ها، مشارکت در امور سیاسی و اجتماعی جامعه، حضور مستقیم در جبهه‌ها، فعالیت علمی، حضور در جامعه ورزشی با پوشش اسلامی موجب نقش‌آفرینی زنان در تقویت قدرت نرم می‌شود. امام خامنه‌ای (مدظله العالی) نیز در بیاناتی به این نقش اشاره نموده‌اند که در

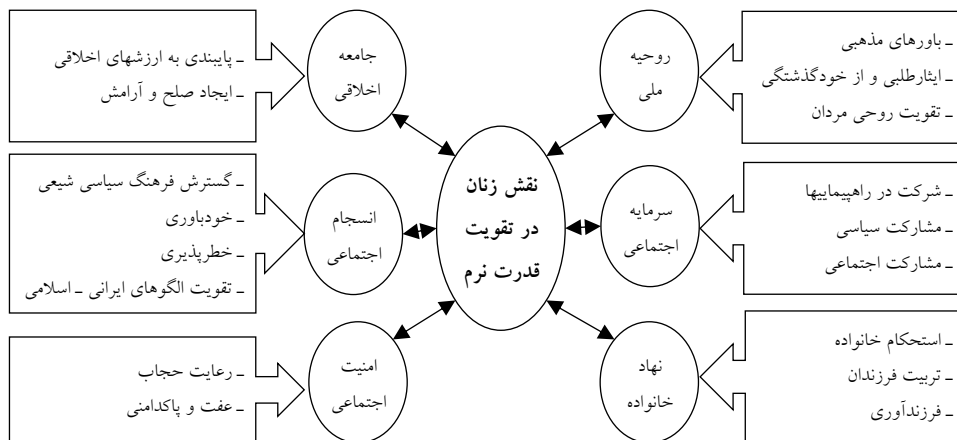
جدول ۷. بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نقش زنان در سرمایه اجتماعی جامعه

نقش	بیانات	شاخص	تاریخ
نقش تقویت قدرت نرم	زنان یک نقش مؤثر و بی‌جایگزین داشتند؛ که اگر نبودند زنان توی این اجتماعات، بلاشک این اجتماعات عظیم و این تظاهرات عظیم، آن اثر را نمی‌بخشید.	شرکت در راهپیمایی‌ها	۱۳۹۰/۱۰/۱۴
	زنان، هم در دوران مبارزه نقش داشتند، هم به‌خصوص در همان دوران انقلاب یعنی آن یک سال و نیمی که حرکت انقلابی عمومی شروع شد، نقش داشتند.	مشارکت در امور سیاسی	۱۳۹۰/۱۰/۱۴
	اگر حضور زنان در نهضت انقلابی ملت ایران نمی‌بود، به احتمال زیاد این انقلاب به این شکل پیروز نمی‌شد؛ یا اصلاً پیروز نمی‌شد، یا مشکلات بزرگی در سر راه آن پدید می‌آمد.	مشارکت در امور سیاسی	۱۳۷۶/۷/۳۰
	اگر در جنگی که ۸ سال بر ما تحمیل شد، زنان ما، بانوان کشور ما در میدان جنگ، در عرصه عظیم ملی حضور نمی‌داشتند، ما در این آزمایش دشوار و پرمحنت پیروز نمی‌شدیم. زنها، ما را پیروز کردند.	حضور مستقیم در جبهه	۱۳۹۱/۴/۲۱
	خانم‌هایی که در دانشگاه‌ها مراتب عالیه را در راه تحصیل علم به‌دست آورده‌اند و یا در کنکورهای سراسری در رشته‌های گوناگون رتبه اول و دوم شده‌اند، وقتی در جامعه ما نمود پیدا می‌کنند، جمهوری اسلامی سربلند می‌شود و افتخار می‌کند.	فعالیت‌های علمی	۱۳۷۹/۹/۲۵
	به فضل الهی زنان کشور اسلامی ایران توانستند در میدان‌های گوناگونی حضور یابند و عظمت روحیه زن مسلمان را نشان دهند.	مشارکت در امور اجتماعی	۱۳۷۵/۶/۲۸
	زن محترم است، هیچ‌کس هم نگفته که زن در میدان‌های اجتماعی وارد نشود یا مسئولیت نگیرد یا علم پیدا نکند؛ نه، امروز جزو بهترین دانشمندان ما، جزو بهترین نویسندگان ما، جزو بهترین شخصیت‌های فرهنگی ما، زنان بی‌شماری هستند که امروز در جامعه ما حضور دارند.	مشارکت در امور اجتماعی	۱۳۹۶/۱۲/۱۷
	به بانوان ورزشکاری که نشانه افتخارآمیز پوشش زن ایرانی را به رخ همگان کشیدند، به بانوی شجاعی که با حجاب کامل در پیشانی کاروان درخشید خوش آمد می‌گوییم.	بانوان ورزشکار محجبه	۱۳۹۵/۲/۶

براساس مطالعات صورت گرفته و همچنین مبانی نظری قدرت نرم می توان گفت که قدرت نرم دارای ابعاد و مفاهیم گسترده ای بوده و براساس دیدگاه های مختلف، می توان مؤلفه های متفاوتی را به عنوان مؤلفه قدرت نرم تعریف کرد. در سند چشم انداز ۱۴۰۴، به منابع اجتماعی قدرت نرم نظیر؛ امنیت اجتماعی، جامعه اخلاقی، انسجام اجتماعی (روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی)، نهاد مستحکم خانواده، جامعه اخلاقی، روحیه ملی و سرمایه اجتماعی به صراحت اشاره شده است.

مدل شماره ۱ نقش زنان بر تقویت مؤلفه های اجتماعی قدرت نرم براساس بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی) را نشان می دهد.

مدل ۲. الگوی نقش زنان در تقویت قدرت نرم براساس آراء و نظرات امام خامنه ای (مدظله العالی)

نتیجه گیری

براساس نتایج این پژوهش می توان گفت قدرت نرم یعنی توانایی کشورها برای نمایاندن خود به جهانیان. فرهنگ هر کشور همان قدر که دافعه دارد می تواند جاذبه هم داشته باشد و صرفاً قدرت نرم می تواند جلوه مثبتی از فرهنگ و سیاست کشورها در اذهان جهانیان ایجاد کند و هدف مستقیمی بر تأثیر باورهای مردم داشته باشد. از نظر قدرت نرم کشوری سردمدار دنیاست که با استفاده از قدرت نرم در عرصه اعتمادسازی پرچمدار باشد و ایران نیز با الهام بخشی و صدور انقلاب اسلامی توانسته است تأثیر بسزایی در افکار و اذهان جهانیان ایجاد کند.

جمهوری اسلامی با تکیه بر هریک از مؤلفه‌های فرهنگی اجتماعی قدرت نرم، توانسته است ضمن ایجاد تحول در سطح داخلی، به احیای خودباوری دینی و بیداری اسلامی در عرصه منطقه‌ای و تأثیرگذاری بر مناسبات جهانی دست یابد و اقتدار نرم‌افزاری خود را در عرصه جهانی به منصف ظهور رساند. وقوع انقلاب اسلامی به شکل‌گیری اراده ملی، اعتماد اجتماعی، وفاداری و پیوند مستحکم بین مردم و سیاست‌مداران منجر شده است که کارگزاران نظام را در راه دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی شده بسیار یاری می‌رساند. براساس مطالعات صورت‌گرفته، قدرت نرم دارای ابعاد و مفاهیم گسترده‌ای بوده و براساس دیدگاه‌های مختلف، می‌توان مؤلفه‌های متفاوتی را به‌عنوان مؤلفه قدرت نرم تعریف کرد. در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، به منابع اجتماعی قدرت نرم نظیر نهاد مستحکم خانواده، جامعه اخلاقی، امنیت اجتماعی، انسجام اجتماعی (روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی)، روحیه ملی و سرمایه اجتماعی به‌صراحت اشاره شده است.

در این نوشتار، از آنجاکه تقویت قدرت نرم نیاز به همکاری و مشارکت اقشار مختلف مردم در عرصه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دارد، به نقش زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت کشور از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این امر پرداخته شده است. چند نتیجه مهم را می‌توان از یافته‌های به‌دست آمده استنباط کرد:

از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، زنان نقش اساسی در استحکام بنیاد خانواده دارند و با فرزندآوری و تربیت‌نمودن فرزندان براساس الگوهای اسلامی، به درونی‌کردن ارزش‌ها و هنجارهای جامعه کمک کرده و قدرت نرم را در سطح ملی افزایش دهند. از نظر ایشان، زنان با درونی‌کردن ارزش‌های اخلاقی مانند ساده‌زیستی، ایثار، گذشت و ارزش‌های مشابه در محیط خانه و خانواده، پایبندی به ارزش‌های اخلاقی و صلح و آرامش در مناسبات اجتماعی را عامل دستیابی زنان به تقویت قدرت نرم می‌دانند.

از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، آگاهی و شناخت زنان از ابعاد مختلف تهاجم فرهنگی و مقابله با آن و مقاومت در برابر خواست آنها می‌تواند کشور را در دفاع از ارزش‌های ملی و دینی کمک کند. علاوه بر این، نقش زنان به‌عنوان همسر و مادر در هدایت همسر و فرزندان و ایجاد فضای سالم در محیط خانه و کنترل و نظارت بر تربیت صحیح فرزندان، رعایت حجاب شرعی و اسلامی و عفت و پاکدامنی را به‌عنوان ابزار بسیار اثرگذار در مقابله با دشمنان و دین‌ستیزان و تقویت قدرت نرم دانسته‌اند.

در تبیین نقش زنان در تقویت وحدت و انسجام اجتماعی از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، زنان با احساس مسئولیت نسبت به وضعیت جامعه و با روحیه جمع‌گرایی و توجه به مصالح ملی، تکلیف خود را در شرایط بحرانی شناخته و با حضور مخلصانه در

عرصه‌های مختلف جامعه، نقش مؤثری در دستیابی به وحدت و انسجام اجتماعی جامعه داشته‌اند.

از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در تبیین نقش زنان در تقویت روحیه ملی، با تقویت روحیه همسرانشان در پشت جبهه‌های جنگ، افزایش آگاهی از وضعیت جامعه، دوری از اسراف و تبذیر و تجمل‌گرایی، قناعت و ساده‌زیستی، باروهای مذهبی، تقویت روحیه ایثار و از خودگذشتگی، شجاعت و روحیه مقاومت نقش مهمی در دستیابی به تقویت روحیه ملی می‌داند. از نظر ایشان، زنان به‌عنوان منبع مهم سرمایه اجتماعی، با مشارکت در فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی، حضور مستقیم و غیرمستقیم در هشت سال جنگ تحمیلی، شرکت در راهپیمایی‌ها، فعالیت علمی، حضور در جامعه ورزشی با پوشش اسلامی موجب نقش‌آفرینی آنان، در تقویت قدرت نرم می‌گردد.

به‌طور کلی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، در سخنرانی‌های مختلف به نقش زنان در نهضت انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و پیروزی انقلاب و جنگ علیه داعش به‌عنوان مدافعین حرم اشاره داشته‌اند و معتقدند که اگر حضور زنان در این عرصه‌ها نبود، قطعاً ما در انقلاب و جنگ پیروز نمی‌شدیم. ایشان حضور زنان را مشکل‌گشا می‌دانند و این حضور را علاوه بر مشارکت در راهپیمایی‌ها، تظاهرات و اقدامات حمایتی، صبر بر مشکلات و سختی‌های جنگ و شاهد شهیدشدن همسر و فرزند خودبودن، حضور در فعالیت‌های پشتیبانی و مباحثی در جنگ می‌دانند. ایشان همچنین زنان متدین و فعال جامعه را افراد دارای تحصیلات بالا می‌دانند و توصیه می‌کنند که دختران و زنان کسب علم و تحصیل و به‌ویژه معارف دینی و انسانی کنند. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) حضور زنان در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در جامعه با حفظ اولویت خانواده و رعایت حجاب اسلامی را از دیگر وظایف زنان در امنیت ملی و قدرت نرم نظام می‌دانند. همچنین امروزه زنان می‌توانند با اثرگذاری بر همسر و فرزندان به تقویت زیرساخت‌های نظام، رونق اقتصادی، عدم مصرف‌گرایی و مصرف کالاهای داخلی و مقابله با جنگ نرم و تهاجم فرهنگی بیگانگان بر استحکام درونی نظام بیفزایند. به‌طور کلی براساس بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، زنان جامعه با استحکام‌بخشیدن به نهاد خانواده و تربیت فرزندان، پایبندی به ارزش‌های اخلاقی، عفت و پاکدامنی و... نقش مؤثری در تقویت قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران دارند.

- امام خامنه‌ای، سیدعلی، بیانات، دیدار با اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز، (۱۳۸۷/۱۲/۱۴).
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۵)، بیانات، دیدار خانواده‌های شهدای مدافع حرم، ۴/۵/۱۳۹۵.
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۲)، بیانات، دیدار جمعی از بانوان فرهیخته، بازبایی شده در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۲۱.
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰)، بیانات، سومین نشست اندیشه‌های راهبردی در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۴.
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۰)، بیانات، دیدار جمعی از بانوان نخبه به مناسبت ولادت حضرت زهرا (س) ۱۳۹۰/۳/۱.
- ابوالحسنی، خسرو و نجاتی منفرد، علیرضا (۱۳۹۰)، قدرت نرم و سرمایه نرم اجتماعی در سند چشم‌انداز. فصلنامه مطالعات نرم: ۲۰۸ - ۱۷۳.
- احمدی، مهناز (۱۳۹۵)، شناسایی مؤلفه‌های اجتماعی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید باهنر کرمان، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- اشکیان، شهناز (۱۳۹۵)، تأثیر مشارکت زنان در دفاع مقدس بر زندگی و مشارکت‌های اجتماعی آنان پس از جنگ، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۹)، چهره‌های قدرت، گذار از سخت‌افزارگرایی به نرم‌افزارگرایی، در: قدرت نرم، تألیف جوزف نای، ترجمه محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- باقری چوکامی، سیامک و حسینی، حسین (۱۳۹۴)، نقش اخلاق سیاسی در استحکام‌بخشی بعد سیاسی ساخت درونی قدرت، فصلنامه آفاق امنیت، ۸(۲۸): ۳۳ - ۵.
- بیگی، مهدی (۱۳۸۸)، قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، مطالعه موردی لبنان، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- پوراحمدی، حسین و جعفری‌پناه، مهدی (۱۳۹۱)، قدرت نرم از دیدگاه اسلام و کاربرد مؤلفه‌های آن در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات حقوقی قدرت نرم، ۲(۶): ۵۲ - ۹.
- تافلر، الوین (۱۳۷۶)، جابه‌جایی قدرت، ترجمه شهیندخت خوارزمی، تهران: سیمغ.
- جهانی، محمد (۱۳۹۲)، تأثیر اقلیت‌گرایی مذهبی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (باتأکید بر نقش سلفیت)، فصلنامه آفاق امنیت، ۶(۲۰): ۴۳ - ۵.
- حسن‌بیگی، ابراهیم و ریسی دهکردی، اردشیر (۱۳۹۴)، مقوم‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران باتأکید بر الهام‌بخشی، فصلنامه امنیت ملی، ۴(۱۵): ۱۷۲ - ۱۳۵.

- حسن‌زاده، صالح (۱۳۹۳)، عوامل تحکیم خانواده در فرهنگ اسلامی، پژوهشنامه معارف قرآنی، ۴(۱۵): ۴۵ - ۶۸.
- خسروی، مرتضی (۱۳۹۶)، امنیت در قرآن: رویکردی تفسیری تبیینی، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- خودسیانی، مصطفی و خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۲)، بررسی نقش روحیه در دفاع مقدس و جنگ آینده، فصلنامه راهبرد دفاعی، ۱۱(۴۲): ۱۰۱ - ۶۷.
- دانلپ، چارلز (۱۳۸۵)، جنگ نامتقارن و ساختار فکری غرب در چالش‌های متقارن و نامتقارن امریکا، تهران: دانشکده و پژوهشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه امام حسین (ع).
- قربی، محمدجواد (۱۳۹۵)، بررسی مؤلفه‌های تأمین‌کننده امنیت فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران، پنجمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پایه پیشرفت.
- قربی، محمدجواد و جعفری، علی‌اکبر (۱۳۹۴)، برجستگی منابع قدرت نرم ایران؛ مطالعه موردی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه علمی - پژوهشی پاسداری فرهنگی، ۳(۱۰): ۱۰۰.
- قربی، محمدجواد و حیدری، منصور (۱۳۹۶)، نقش همدلی در استحکام ساخت درونی قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران، سیاست دفاعی، ۲۵(۹۸): ۱۲۵ - ۸۳.
- قصری، محمد و دوستدار، رضا (۱۳۸۸)، جایگاه امنیت انسانی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، فصلنامه دانش انتظامی، ۱۱(۳): ۱۰۷ - ۶۶.
- قنبری، کبری (۱۳۹۴)، مفهوم‌شناسی قدرت نرم در اسلام، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- گلشن‌پژوه، محمدرضا و ژانت، بلیک (۱۳۸۹)، قدرت نرم، تهدید نرم؛ پیشنهادی در راستای سیاست‌سازی، فصلنامه راهبرد، ۱۹(۵۵): ۱۳۷ - ۱۲۳.
- ماه‌پیشانیان، مهسا (۱۳۹۰)، بسترهای فرهنگی و اجتماعی در جنگ نرم، نشریه مطالعات راهبردی بسیج، ۵(۱): ۵۰ - ۷.
- متقی، ابراهیم (۱۳۹۱)، روند تحول قدرت نرم در سیاست خارجی امریکا، تهران: نشر ساقی.
- متقی‌زاده، احمد (۱۳۹۰)، مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات قدرت نرم، ۱(۳): ۱۲۷ - ۱۰۵.
- محبوبی‌منش، حسین (۱۳۸۱)، امنیت و انحرافات اجتماعی، مطالعات راهبردی زنان، ۱۸، ۱۵۹ - ۱۳۳: ۱۵۹ - ۱۳۴.

- مشیرزاده، حمیرا و واسعی‌زاده، نسیم‌السادات (۱۳۹۷)، سرمایه اجتماعی بین‌المللی: اعتماد، مشارکت و شبکه‌ها در جامعه بین‌الملل، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۴۸(۱): ۱۹۵ - ۱۷۵.
- مقتدر، یونس و کتابی، محمود (۱۳۹۷)، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و قدرت نرم ایران، رهیافت انقلاب اسلامی، ۱۲(۴۵): ۱۰۶ - ۸۵.
- ملکی، سعید و حاتمی، داود (۱۳۹۲)، جنگ نرم و راهکارهای مقابله با آن با الهام از دیدگاه امام خمینه‌ای (مدظله‌العالی)، آفاق امنیت، ۸(۷۶): ۸۲ - ۶۵.
- موسوی، سیدصدرالدین و قربی، محمدجواد (۱۳۹۳)، الهام‌بخشی و قدرت نرم ایران در چشم‌انداز ۱۴۱۴. مطالعات قدرت نرم، ۳(۹)، ۱۹۷ - ۱۸۱.
- نای، جوزف (۱۳۸۹)، قدرت نرم و رهبری، ترجمه عسگر قهرمان‌پور بناب، در قدرت و جنگ نرم از نظریه تا عمل، تهران: نشر ساقی.
- نظامی‌پور، قدیر، باقری چوکامی، سیامک و یوسفی، جعفر (۱۳۹۳)، امنیت جمهوری اسلامی ایران و اولویت‌های منظومه اخلاقی، آفاق امنیت، ۷(۲۴): ۲۴ - ۵.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲)، درآمدی بر امنیت اجتماعی، مطالعات راهبردی، ۱۹: ۶۲ - ۴۱.
- نیاکویی، امیر و ستوده، علی‌اصغر (۱۳۹۳)، ماهیت رویارویی نرم غرب با انقلاب اسلامی ایران در روند انقلاب‌های عربی (۲۰۱۱ - ۲۰۱۴)، پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ۳(۴): ۸۰ - ۶۵.
- نیکنامی، رکسانا (۱۳۹۸)، جایگاه دیپلماسی علم و فناوری در شکل‌دهی به قدرت نرم (مطالعه موردی: اتحادیه اروپا)، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۴۹(۲): ۵۸۵ - ۵۶۱.
- یاسوشی، واتابه و مک کانل، دیوید (۱۳۸۹)، قدرت نرم مطالعه موردی ژاپن و ایالات متحده، ترجمه سیدمحسن روحانی، تهران: دانشگاه امام صادق(ع).
- Baldwin, David (2003), Power and International Relation, in Handbook of International Relations, Walter Carlsnaes et.al, London: SAGE.
- Fan, Ying(2008) Soft Power : Power of Attraction or Confusion? Place Branding and Public Diplomacy, Brunel University
- InGunek,Abdulsamet(2018),” A New Type of Soft Power: Country Branding”, International Journal of Cultural and Social Studies,0(1)
- Keohane, Robert and Joseph Nye (1998), Power and Interdependence in Information Age, Foreign Affairs, Vol. 77, No. 5
- Nye, J. (2004). “Soft Power: The Means to Success in World Politics.” Foreign Affairs. N.p., 01 May 2004. Web.
- Nye, J. s.(2010). Soft Power And Higher Education, Harvard University Press.
- Nye, Joseph S. (2011), The Future of Power, Public Affairs, New York

- Nye, Joseph S. (2013), "What China and Russia Don't Get About Soft Power," foreignpolicy.com/5:131:0159/what-china-and-russia-dont-get-about-soft-power

- Nye, Joseph S. (2018), "Donald Trump, and the Decline of US Soft Power", <https://confidencial.com.ni/donald-trump-and-the-decline-of-us-soft-power>.

- Pallaver, M. (2011). Power and Its Forms: Hard, Soft, Smart, Basılmış Doktora tezi, Department of International Relations of the London School of Economics for the degree of Master of Philosophy.

- Purushothaman, Uma, (2010), "Shifting Perceptions of Power: Soft Power and India's Foreign Policy", Journal of Peace Studies, Vol. 17, Issue 2&3, April-September

- Ullah, Chaudhry Saeed (2015), "China's Soft Power Change the World", Perception, NSP, Praestantia per Scientiam.

- VanLangenhove, L. (2017). Tools for an EU Science Diplomacy, Brussels: European Commission.

- Vuving, A. (2009). How Soft Power Works, American Political Science Association Annual Meeting, Toronto, September 2, 2009

- Wagner, J. P. (2014). The Effectiveness of Soft Power and Hard Power in contemporary International Relations, E-International Relations Student, <http://www.e-ir.info/2014/05/14/the-effectiveness-ofsoft-hard-power-in-contemporary-international-relations/>

